Hospodářská geografie ČR
Blok 3

Průmysl v české a evropské realitě

Členění dle CZ-NACE (klasifikace ekonomických činností), dříve OKEČ

- členění průmyslu podle ***charakteru postavení výrobního procesu k výchozím surovinám***

Průmysl se člení na tři hlavní odvětví:

1) těžba nerostných surovin (těžba a dobývání)

2) zpracovatelský průmysl

3) výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu

Další členění **zpracovatelského průmyslu**:

- *potravinářský*
- *textilní, oděvní a kožedělný*
- *dřevozpracující, papírenský, polygrafický a ostatní*
- *chemický a gumárenský*
- *skla a stavebních hmot*
- *hutnický a kovozpracující*
- *strojírenský*
- *elektrotechnický*

Lom ČSA u Litvínova – hnědé uhlí

Škoda Plzeň

JE Dukovany

kód	název
SEKCE B	**TĚŽBA A DOBÝVÁNÍ NEROSTNÝCH SUROVIN**
05	Těžba a úprava černého a hnědého uhlí
06	Těžba ropy a zemního plynu
07	Těžba a úprava rud
08	Ostatní těžba a dobývání
09	Podpůrné činnosti při těžbě
SEKCE C	**ZPRACOVATELSKÝ PRŮMYSL**
10	Výroba potravinářských výrobků
11	Výroba nápojů
12	Výroba tabákových výrobků
13	Výroba textilií
14	Výroba oděvů
15	Výroba usní a souvisejících výrobků
16	Zpracování dřeva, výroba dřevěných, korkových, proutěných a slaměných výrobků
17	Výroba papíru a výrobků z papíru
18	Tisk a rozmnožování nahraných nosičů
19	Výroba koksu a rafinovaných ropných produktů
20	Výroba chemických látek a chemických přípravků
22	Výroba pryžových a plastových výrobků
23	Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků
24	Výroba základních kovů, hutní zpracování kovů; slévárenství
25	Výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků, kromě strojů a zařízení
26	Výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení
27	Výroba elektrických zařízení
28	Výroba strojů a zařízení j. n.
29	Výroba motorových vozidel (kromě motocyklů), přívěsů a návěsů
30	Výroba ostatních dopravních prostředků a zařízení
31	Výroba nábytku
32	Ostatní zpracovatelský průmysl
33	Opravy a instalace strojů a zařízení
SEKCE D	**VÝROBA A ROZVOD ELEKTŘINY, PLYNU, TEPLA A KLIMATIZOVANÉHO VZDUCHU**

- **Po 2. světové válce** v došlo České republice ke **značným změnám v hospodářství**, zejména v průmyslové výrobě, kde byly **preferovány energeticky náročné výroby těžkého průmyslu**

- Došlo k postupnému **zaostávání průmyslu za vyspělými zeměmi západní Evropy v technologické úrovni**, což bylo patrné zejména v 80. letech

- Hlavní příčina zaostávání souvisela s **poklesem investic do průmyslových podniků** a téměř **nulovou reakcí české ekonomiky na ropné šoky a energetickou krizi** v sedmdesátých letech

- Většina průmyslových podniků u nás trpěla velkou **přezaměstnaností**

- V rámci začlenění naší země do skupiny RVHP byl kladen velký důraz na **upřednostňování některých odvětví** (elektrotechnika, jaderná technika, výroba strojů a zařízení, metalurgický a chemický průmysl), aby se **pokryly potřeby trhu RVHP** a v menší míře i potřeby domácího trhu

- Preferovaná odvětví měla **výhody v získávání pracovní síly, v dovozu technologií** ze západních zemí a v **získávání investičních prostředků**

- Centrálně plánovaná ekonomika se také vyznačovala tím, že docházelo k **monopolizaci** ve většině průmyslových odvětví a téměř úplné **absenci malých a středních podniků**

Obr.1: Zaměstnanost v průmyslu *1989*

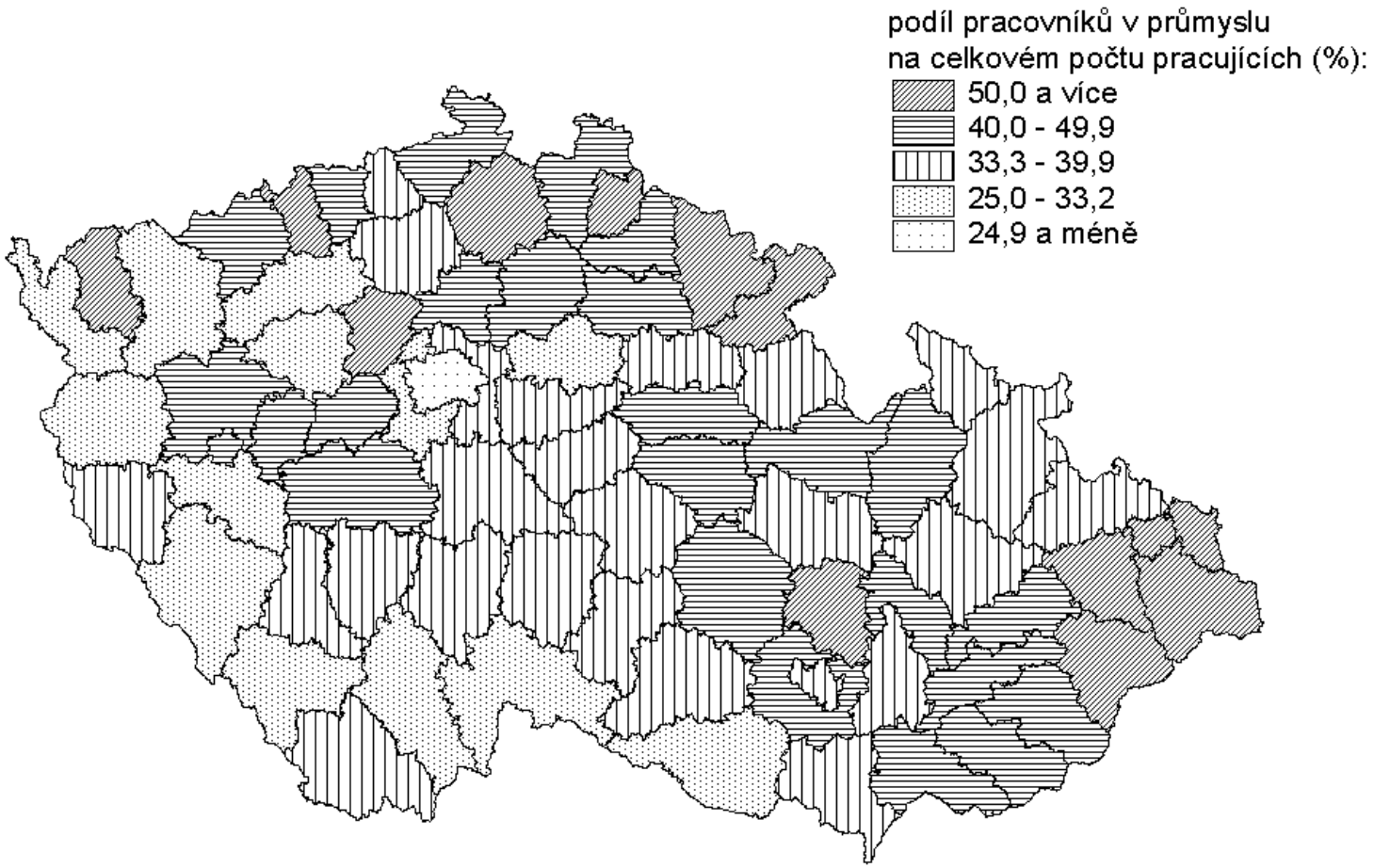

1999

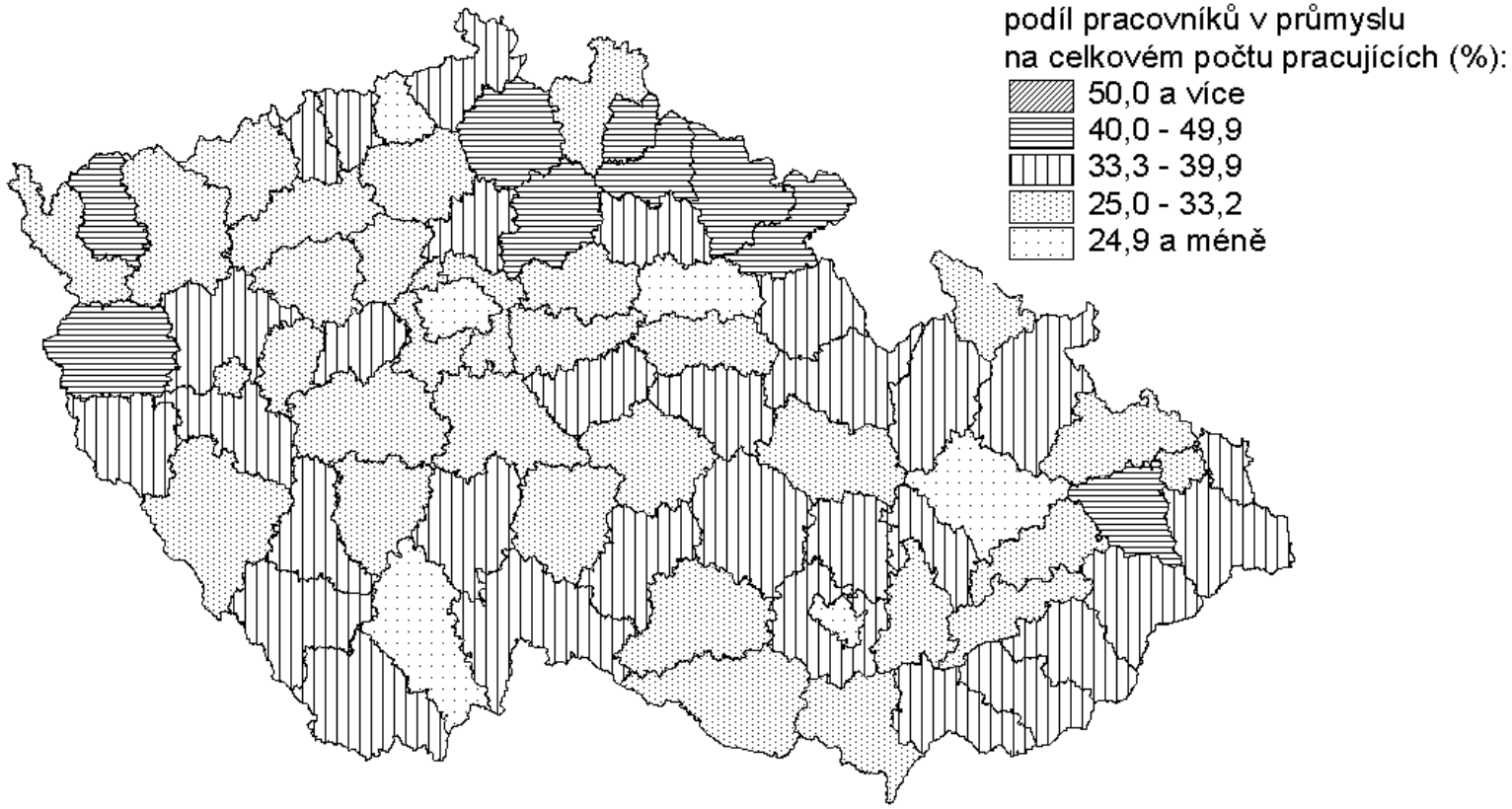
podíl pracovníků v průmyslu
na celkovém počtu pracujících (%):
50,0 a více
40,0 - 49,9
33,3 - 39,9
25,0 - 33,2
24,9 a méně

Obr.2: Změny v průmyslové zaměstnanosti (1989-1999)

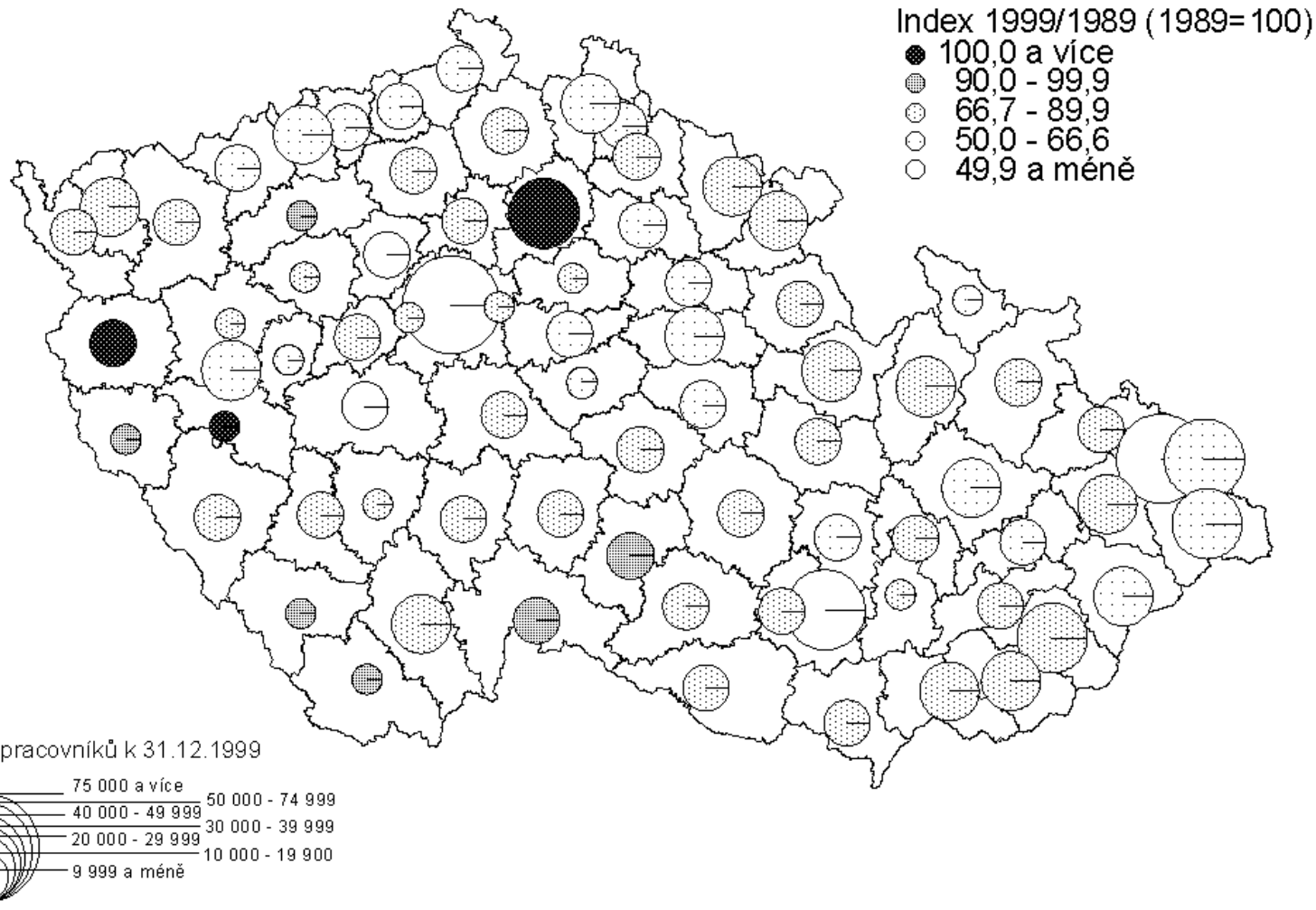

Obr. 3: Průmyslové podniky se zahraničním kapitálem (k 31.12.1999)

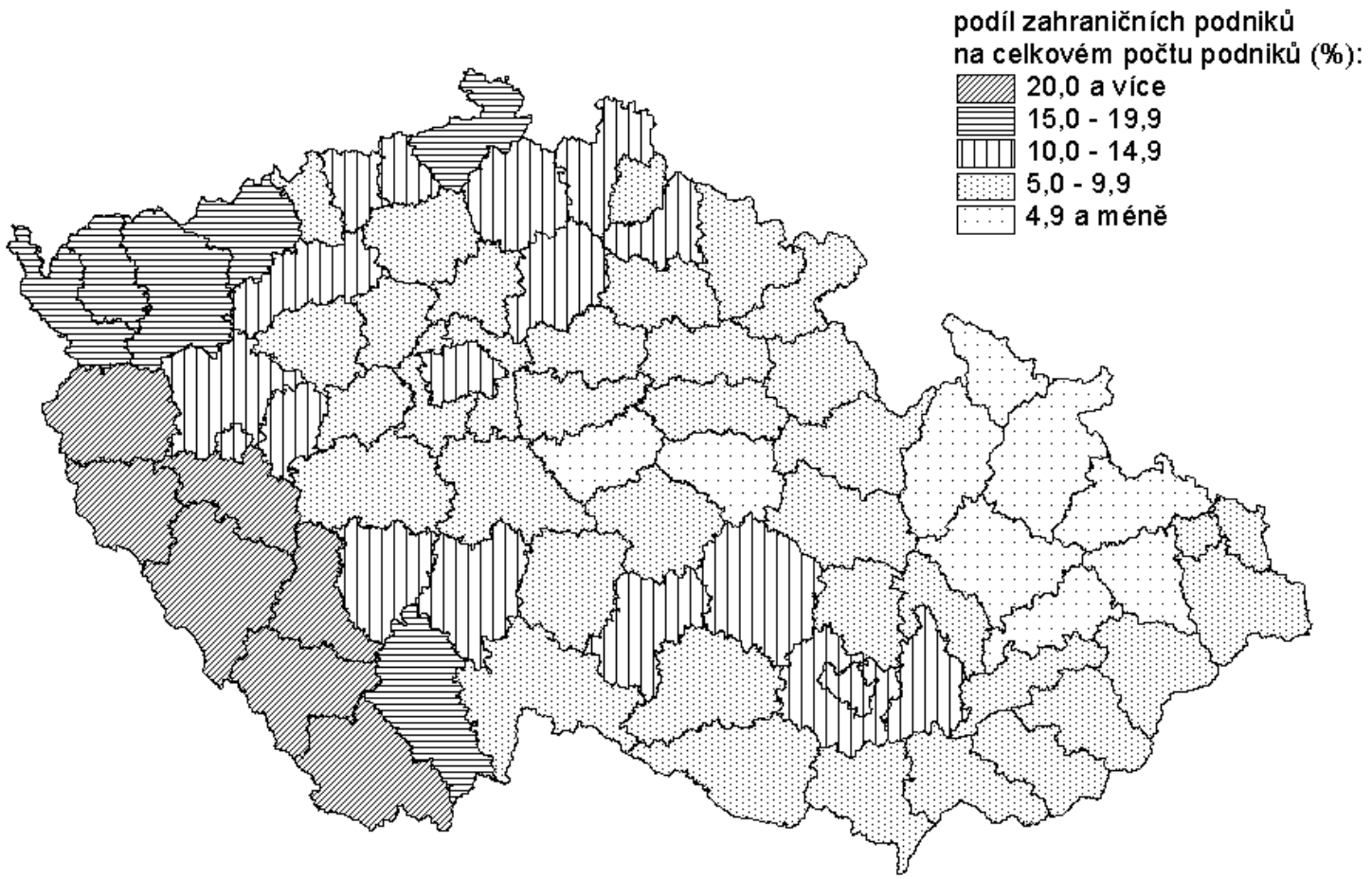

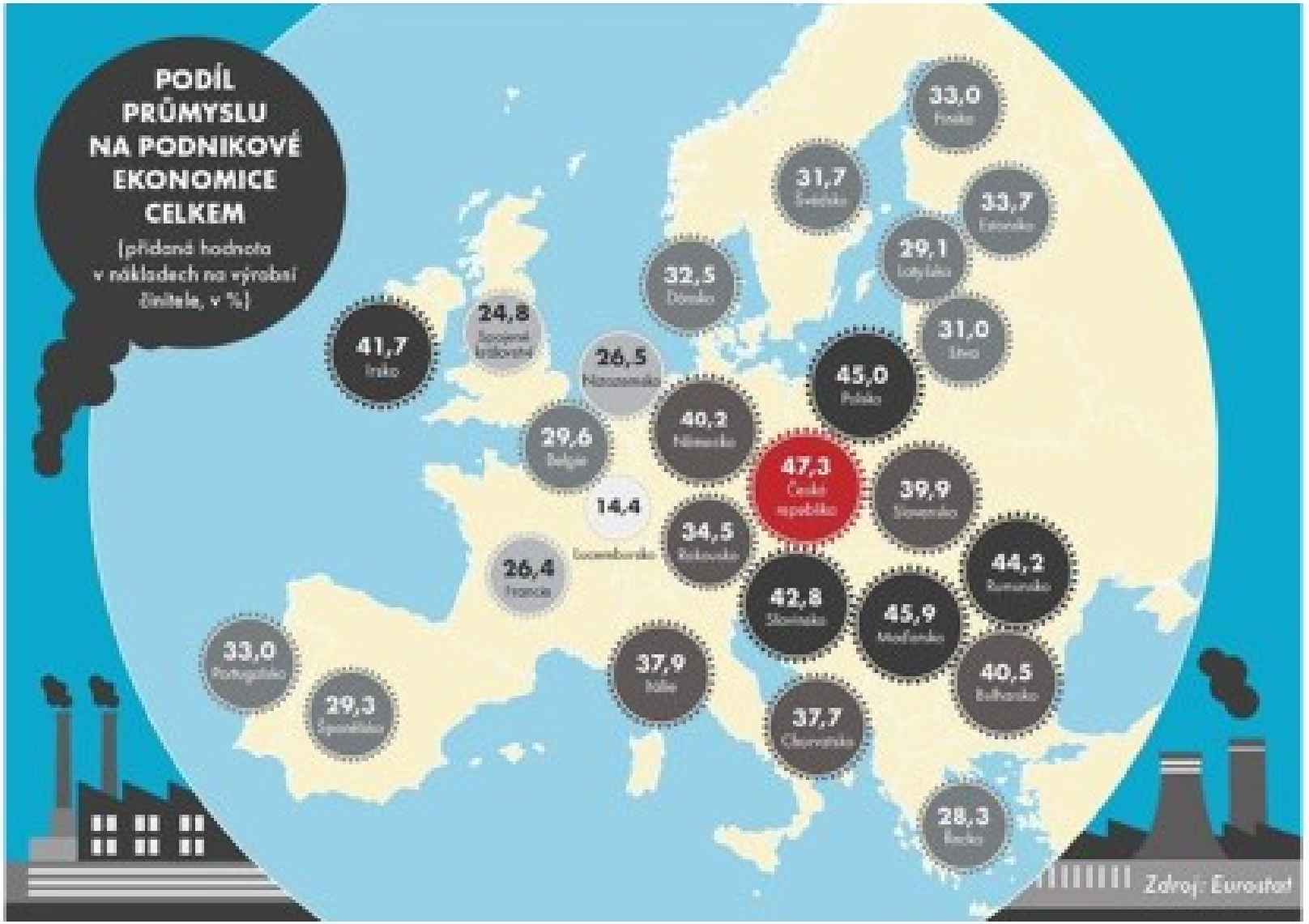
PODÍL PRŮMYSLU NA PODNIKOVÉ EKONOMICE CELKEM
(přidaná hodnota v nákladech na výrobní činitele, v %)
41,7 Irsko
24,8
26,5
29,6 Belgie
14,4
26,4 Francie
33,0
29,3
32,5
40,2 Německo
47,3 Česká republika
34,5
42,8
37,9
37,7
28,3
33,0
31,7
33,7
29,1
31,0
45,0 Polsko
39,9
44,2
45,9
40,5
Zdroj: Eurostat

- **Průmysl**, resp. zpracovatelský průmysl patří k **rozhodujícím nositelům ekonomické aktivity a hospodářského růstu** ČR, ale je současně jedním z hlavních **zdrojů zátěže životního prostředí**

- odlehčení výrobní struktury, technologicky náročnější výroba, přidaná hodnota, nižší energetická náročnost, inovace.. **vztah průmyslu a životního prostředí** se v posledních letech **zlepšuje**

- Přes mírné výkyvy měl vývoj **průmyslové produkce od roku 2000 dlouhodobě vzestupný trend** (oproti začátku 90. let 20. století, kdy docházelo k útlumu především materiálově a energeticky náročných výrob)

- V minulých letech **rostla průmyslová produkce** v ČR daleko **výraznějším tempem** ve srovnání s průměrem EU 25, resp. EU 27

- Teprve **rok 2008 znamenal stagnaci a začínající pokles** v souvislosti s celosvětovou hospodářskou krizí, která se plně projevila v roce 2009

- Průmyslová produkce, včetně zpracovatelského, vykázala v roce **2009 největší meziroční změnu (pokles)** od roku 2001 **(o 13,6 %)**

- **V roce 2010 průmysl již opět vykázal růst** (o 10,3 % - zejména vliv německého oživení), v roce 2011 rostl také - o 6,5 %, **ale v roce 2012 poklesl o 1,2 %**

- **Pokles se zastavil až ve 2. polovině roku 2013** a od té doby zase průmyslová produkce až na výjimky (měsíce) **meziročně roste**
  (v roce 2015 meziročně o 4,6 %, v roce 2016 o 2,9 %)

- V roce **2017 vzrostla průmyslová produkce meziročně o 5,7 %.** Hodnota nových zakázek byla vyšší o 6,6 %. **Zaměstnanost vzrostla o 2,0 %** a průměrná mzda se zvýšila o 6,9 % (31,4 tis. Kč)

- V roce **2018 průmyslová produkce vzrostla meziročně o 3,0 %.**
- Hodnota nových zakázek byla vyšší o 3,7 %.
- **Zaměstnanost vzrostla o 1,4 % a průměrná mzda se zvýšila o 7,5 %** (33,8 tis. Kč).

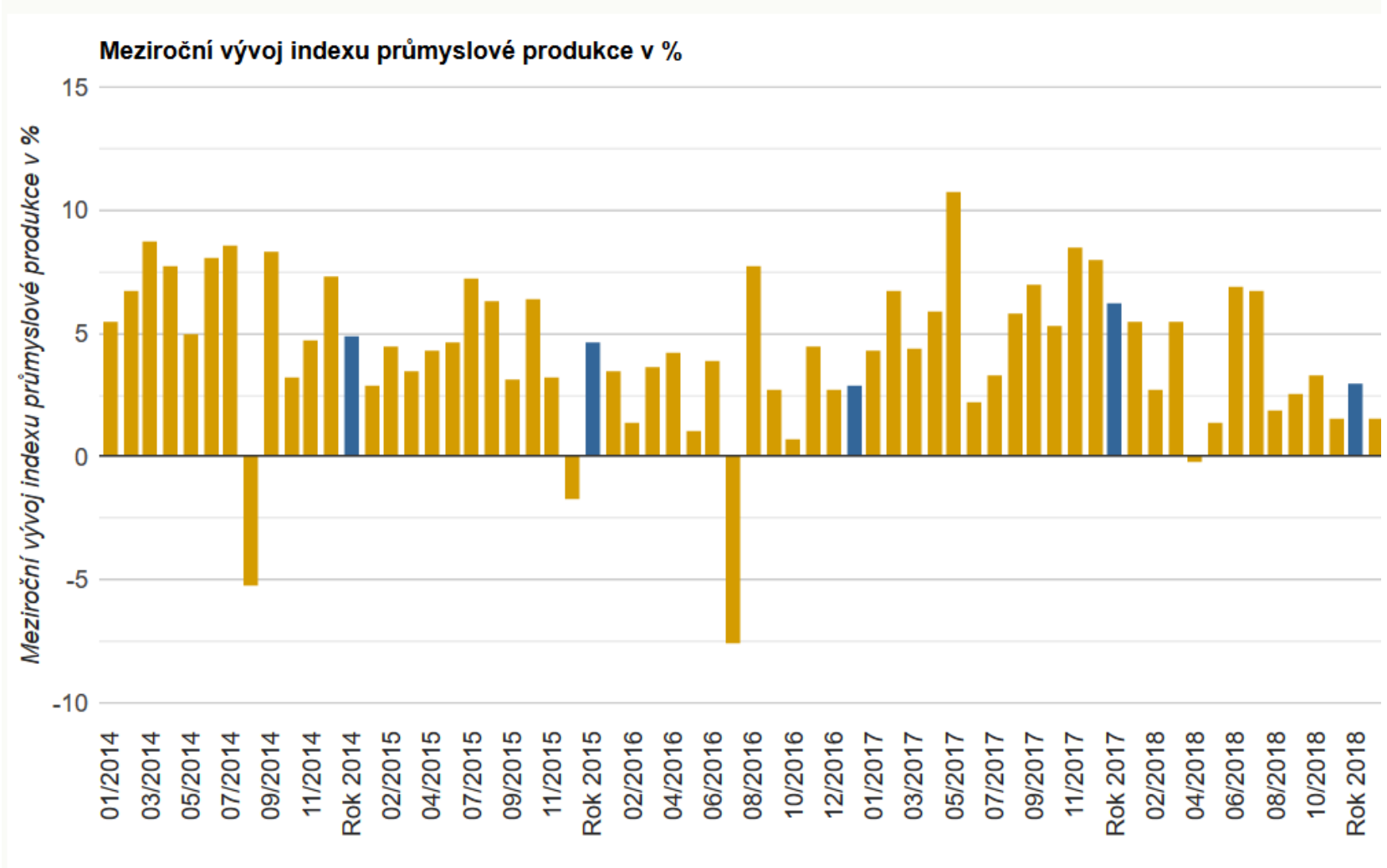

Ve státech EU 28 průmyslová produkce pravidelně klesá…

- **Postavení průmyslu** v české ekonomice je dosud **mimořádné** (historická vazba)

- V posledních letech byl **podíl českého průmyslu na tvorbě HDP zhruba 30 %**, zatímco průměrný podíl v EU 28 byl do 20 %

- Ve státech **EU 15** byl tento podíl ještě o zhruba 1 procentní bod nižší – jedná se o postupnou **dematerializace ekonomiky**

- Podíl nad 25 % vykazuje v mezinárodním srovnání pouze pět zemí EU (ČR, Slovinsko, Rumunsko, Maďarsko, Slovensko a Irsko).

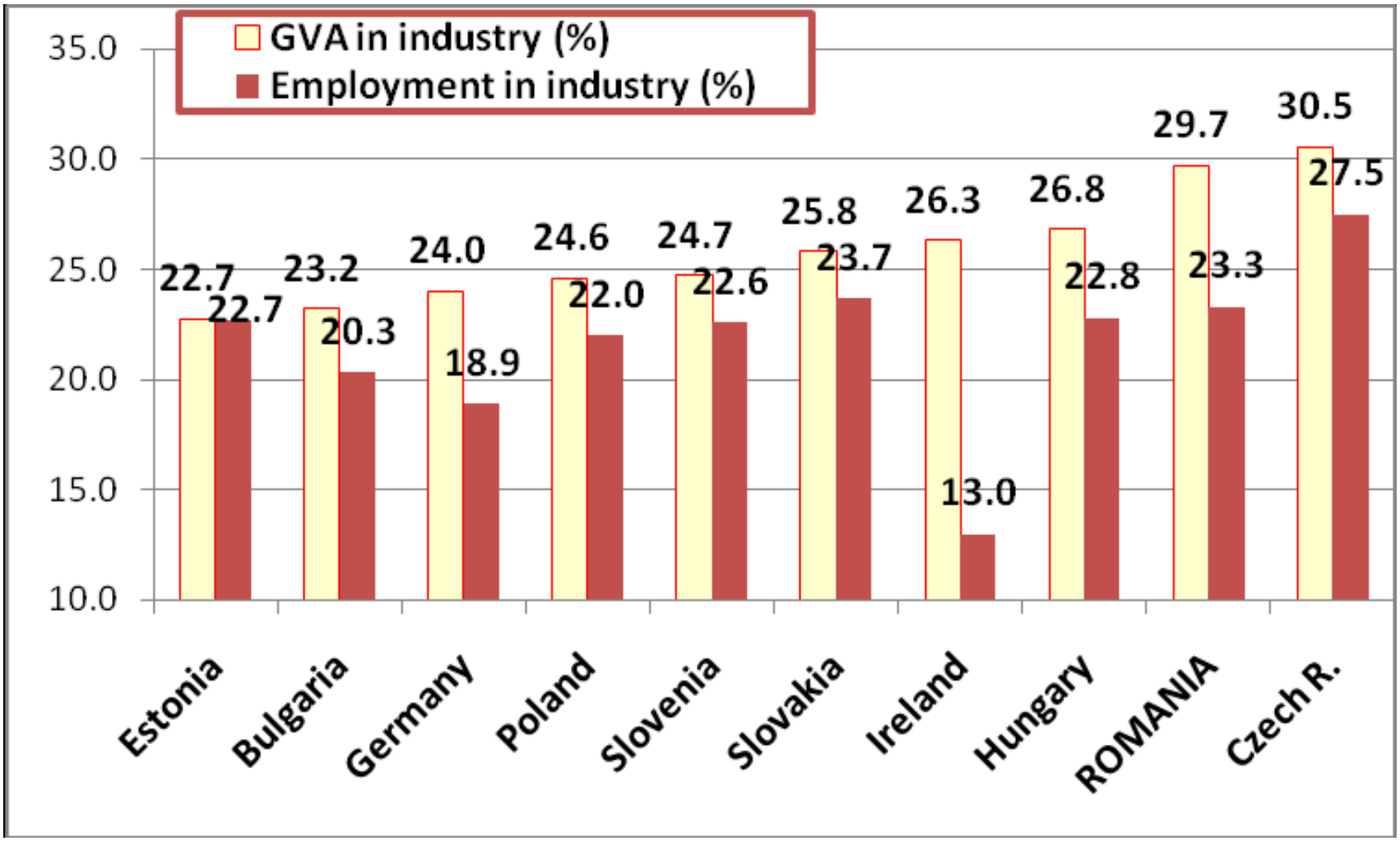
GVA in industry (%)
Employment in industry (%)
35.0
30.0
25.0
20.0
15.0
10.0
22.7
22.7
23.2
20.3
24.0
18.9
24.6
22.0
24.7
22.6
25.8
23.7
26.3
13.0
26.8
22.8
29.7
23.3
30.5
27.5
Estonia
Bulgaria
Germany
Poland
Slovenia
Slovakia
Ireland
Hungary
ROMANIA
Czech R.

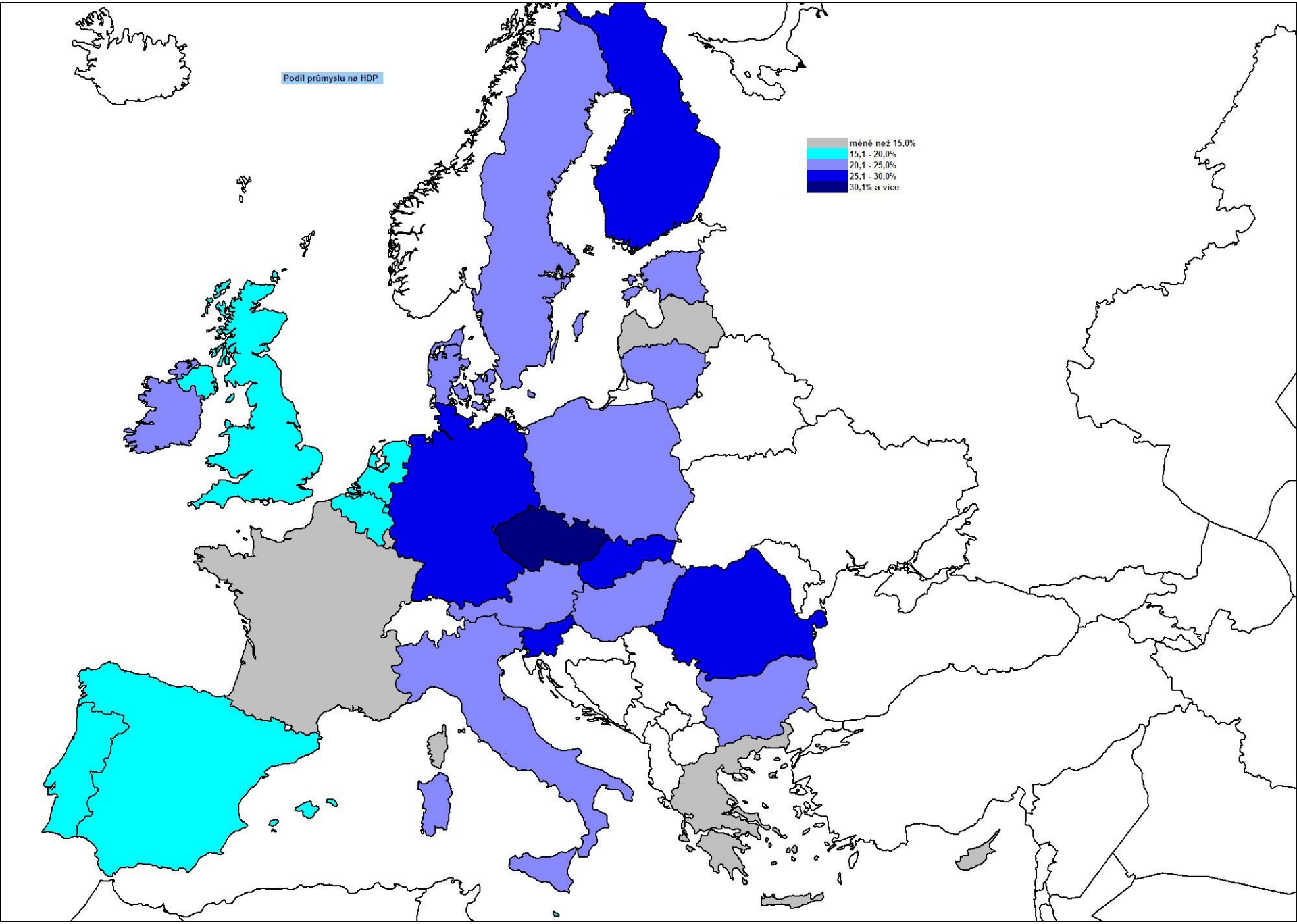
Podíl průmyslu na HDP
méně než 15,0%
15,1 - 20,0%
20,1 - 25,0%
25,1 - 30,0%
30,1% a více

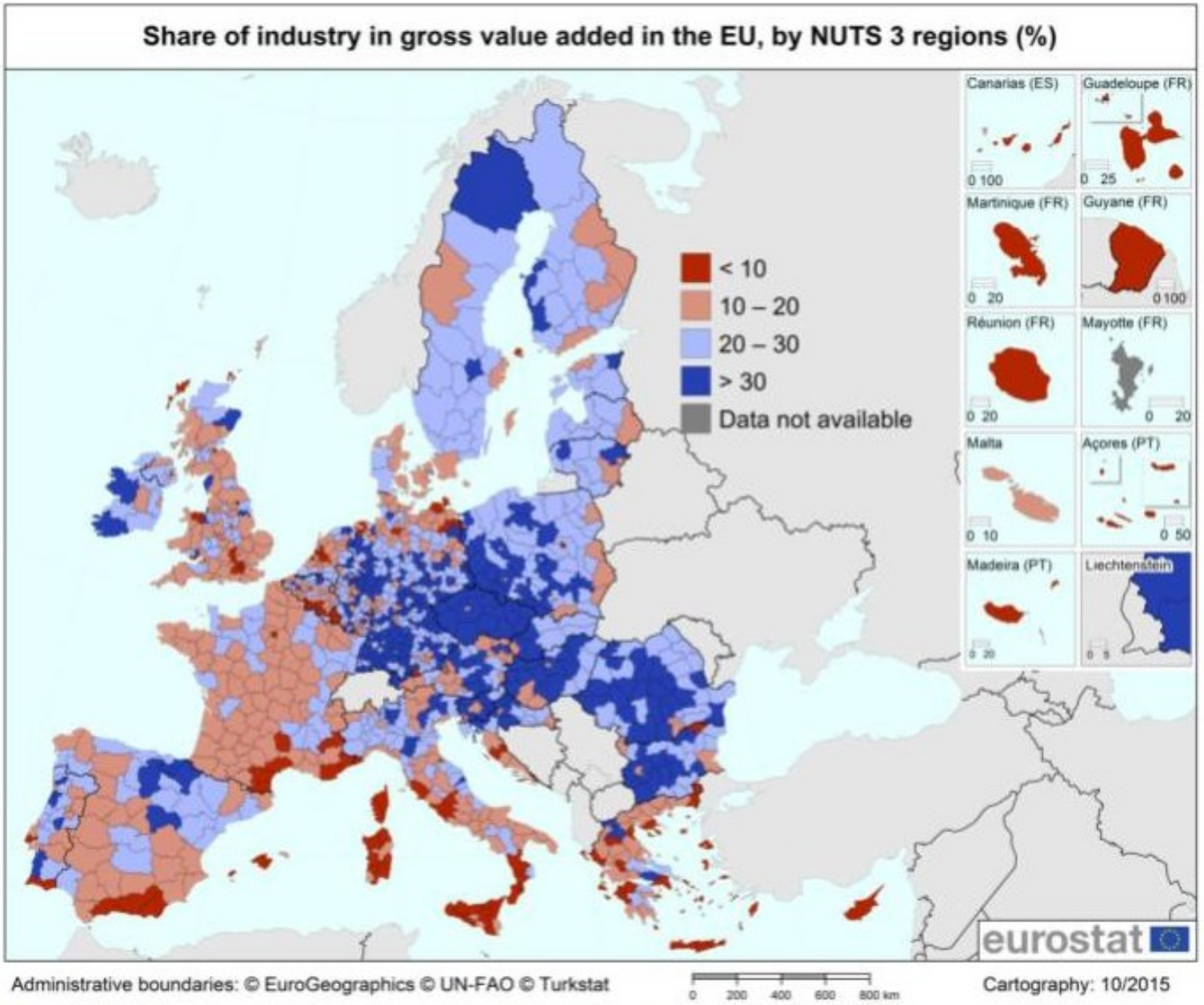

Data 2012 kromě Belgie, Dánska, Kypru, Lucemburska, Malty, Portugalska, Slovinska a Slovenska, kde jsou všechna data 2013

Země s největším podílem na průmyslu EU

Země	Podíl země na průmyslu EU
1. Německo	27,4 %
2. Velká Británie	12,7 %
3. Itálie	12,1 %
4. Francie	11,6 %
5. Španělsko	6,3 %
6. Nizozemsko	4 %
7. Polsko	3,8 %
8. Švédsko	3,3 %
9. - 10. Belgie	2,8 %
9. - 10. Rakousko	2,8 %
11. ČR	2 %
12. Dánsko	1,9 %
13. Irsko	1,8 %
14. Finsko	1,4 %
15. - 17. Portugalsko	1,1 %
15. - 17. Rumunsko	1,1 %
15. - 17. Maďarsko	1,1 %

Vývoj hrubé přidané hodnoty (GVA) v průmyslu v zemích EU (2000 – 2014)

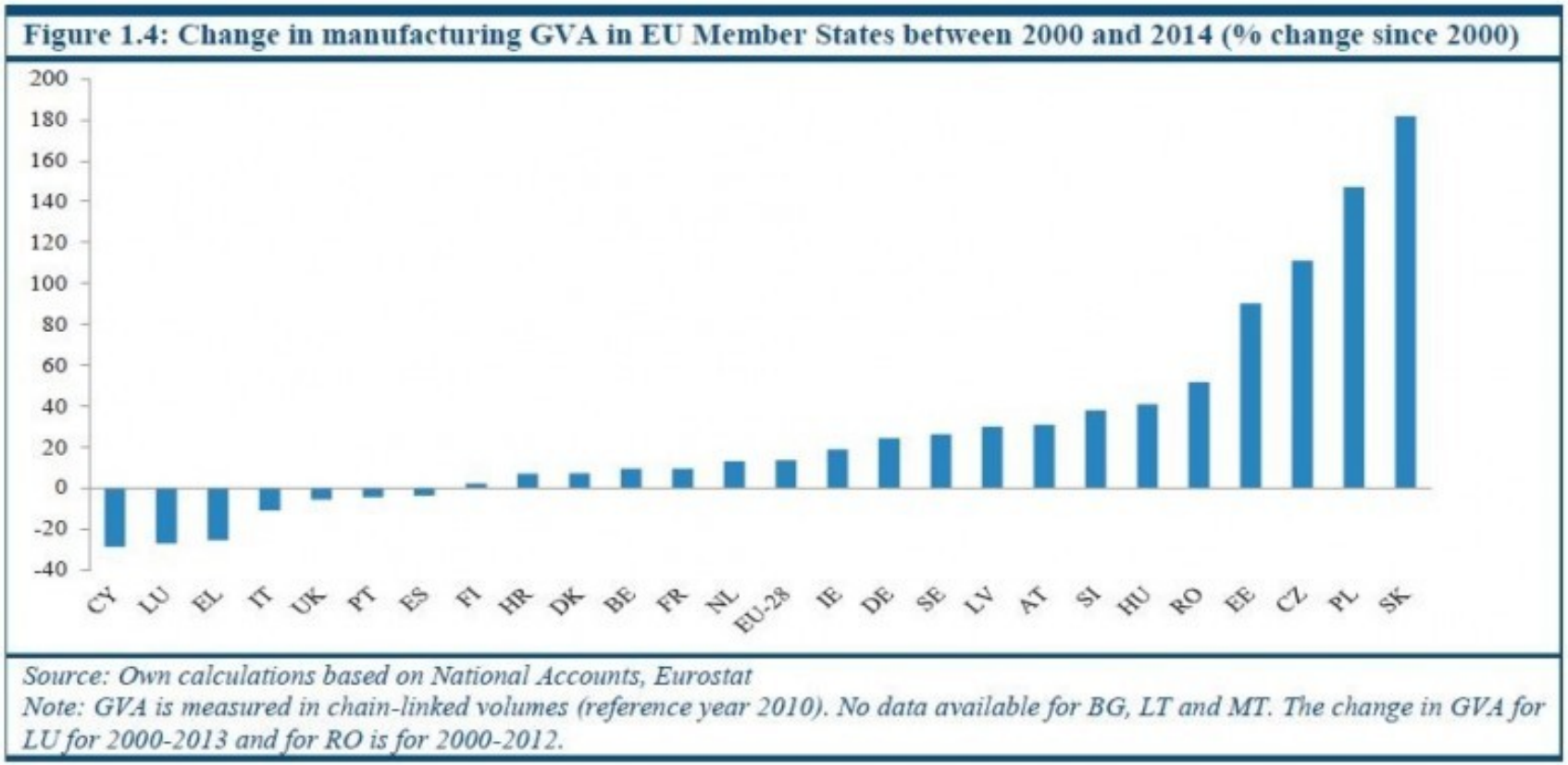

ČR růst 111 %, Polsko 147 %, Slovensko 182 %

Vývoj podílu hrubé přidané hodnoty (GVA) v průmyslu na HDP v zemích EU (2000, 2014)

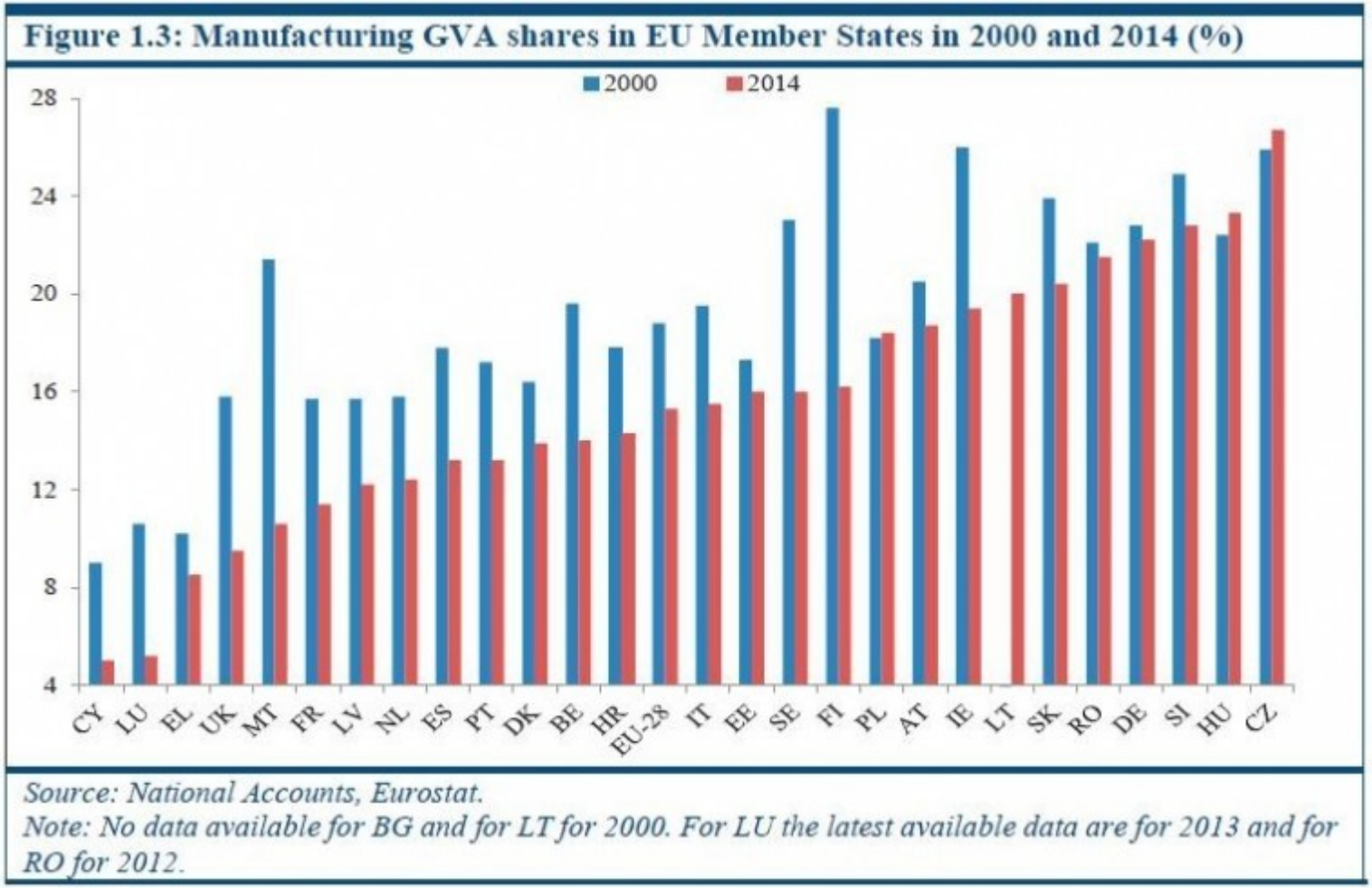

Které průmyslové obory jsou v ČR nejvíce progresivní/konkurenceschopné a které naopak spíše upadají/upadly?

+ automobilový a strojírenský průmysl, výroba a rozvod energií

-oděvní, textilní a sklářský (a to byly dříve naše top obory!)

+- elektrotechnický, hutnický a kovozpracující, chemický, potravinářský, polygrafický, papírenský a dřevozpracující..

Milníky českého průmyslu

LNÍKY ČESKÉHO ŮMYSLU V DATECH

é výročí vzniku samostatné Československé republiky.
ví i páteř naší současné prosperity a základna
o exportu – československý a český průmysl.

1894 Tomáš Baťa

1919 Letadlo ze společnosti Avia

1954 Škoda Spartak

1975 Pistole ČZ 75

2005 netkané textilie z

1815 – Josef Božek představil 17. září v pražské Stromovce svůj parní automobil.

1830 – Byla zapálena pudlovací pec v Rudolfově huti ve Vítkovicích. Byla první takovouto technologií v tehdejším Rakousku a severní Morava se stala ocelovým srdcem monarchie.

1856 – Byl založen rakouský Spolek pro chemickou a hutní výrobu. Chemické provozy v Ústí nad Labem, Pardubicích a Neratovicích tak stály u zrodu pozdější Spolchemie.
1869 – Emil Škoda kupuje v Plzni slévárny a strojírny, soustředí se na výrobu technologických celků a válcování železa a zakládá budoucí strojírenské impérium. Škodovy závody byly do první světové války největší zbrojovkou Rakouska-Uherska.
1894 – Tomáš Baťa se svými sourozenci zakládá slavnou obuvnickou značku Baťa.
1895 – Vzniká společnost Laurin & Klement, která původně vyráběla kola Slavia a od roku 1899 i motocykly. Svůj první automobil L&K Voiturette vyrobila roku 1905 a roku 1925 se pak spojila se Škodovkou.
1896 – Emil Kolben začíná po svém úspěšném americkém angažmá u T. A. Edisona ve Vysočanech vyrábět stroje a zařízení pro velké elektrárny s parním i vodním pohonem. Jeho firma je co do výrobního portfolia ve své době celosvětově unikátní společností.

1900 – První Českomoravská továrna na stroje vyrobila první parní lokomotivu řady 310.0
1907 – Vzniká společnost Praga, která od roku 1911 patřila mezi nejvýznamnější výrobce nákladních automobilů.
1911 – Ringhofferovy závody vyrobily první elektrickou lokomotivu řady E 200.0.
1914 – Automobilka Laurin & Klement koupila v Liberci společnost RAF a založila továrnu na nákladní vozidla, známou později jako Liaz (1951).
1918 – Nová československá vláda vsadila na rozvoj leteckého průmyslu. Ministerstvo obrany založilo společnost Továrna na letadla (LETOV), v roce 1919 následovalo Aero – továrna létadel s prvním letounem vlastní konstrukce Aero A-1.
1919 – Vznikla Avia, společnost pro opravy a výrobu letadel, od roku 1929 součást koncernu Škoda, byly založeny Čs. závody na výrobu zbraní v Brně, pozdější Československá, zbrojovka a z Kopřivnice vyjela první série nákladních automobilů Tatra.

1921 – Byl vyroben první průzkumný letoun Letov Šm-1 a vznikl první československý civilní dopravní letoun Aero A-10.
1922 – Brněnská zbrojovka začala vyrábět první armádní pistoli ČZ vzor 22.
1923 – Pražská společnost Walter začíná vyrábět světoznámé letecké motory.
1925 – Společnost Laurin & Klement přechází po třiceti letech existence do koncernu Škoda.
1927 – vzniká ČKD, největší strojírna v tehdejším Československu.
1929 – Pánové Janeček a Wanderer zakládají značku Jawa.
1934 – V Táboře vznikla Brita – dnes Brisk, který patří do pětice největších výrobců zapalovacích svíček na světě.
1936 – V Kunovicích byla zahájena výstavba letecké továrny LET.
1946 – Byla založena firma na výrobu nákladních automobilů Avia.
1947 – Tým českých techniků vynalezl pneumatický tryskový tkalcovský stav, o čtyři roky později vodní tryskový tkalcovský s

1953 – Do terénu vyjíždí první nezničitelný armádní automobil Praga V3S.
1954 – Objevuje se prototyp moderního osobního automobilu Škoda Spartak.
1959 – Barum začíná vyrábět bezdušové pneumatiky, zkušební piloti zalétávají nový letoun LF 29 a Česká zbrojovka Uherský Brod vyrábí slavný samopal Sa vzor 58, který byl dlouhé roky ve výzbroji československé i dalších armád.
1964 – Z montážního pásu nového mladoboleslavského závodu sjel první vůz Škoda 1000 MB.
1968 – Do vzduchu se vznesl úspěšný cvičný letoun L-39 Albatros.
1975 – Zahájena výroba světoznámé pistole CZ 75 v České zbrojovce Uherský Brod. Od roku 2011 tu vyrábějí útočnou pušku CZ 805 BREN.
1997 – Škodovka vyrobila první tramvaj řady Škoda 03T – „Astra“.

2005 – Technická univerzita Liberec zahájila výrobu strojů na netkané textilie z nanovláken Nanospider.
2017 – Firma Nanopharma vyrobila první umělý brzlík, pacientům po operaci pomáhá posílit imunitu.
2018 – V srpnu z linky Škody Auto v Kvasinách sjelo milionté SUV.

Příklad průmyslu táhnoucího českou ekonomiku

(Který to asi je?)

Výroba automobilů v ČR v roce 2017

- **Česká republika** s výrobou **1,41 mil. ks** se v žebříčku výrobců osobních automobilů řadila na **13. místo na světě!**

- V přepočtu na obyvatele patří **ČR** již po několik let **2. příčka! se 132 OA/1000 obyvatel**

- **první místo s přehledem obhájilo Slovensko** s produkcí **175 OA/1000 obyv.** (růst přes 40 %), absolutně **přes 1 mil. vozů!**

  Je to dobře nebo špatně?

- Na dalších místech jsou Jižní Korea, Slovinsko, … Německo, Japonsko, Belgie (všechny země pod 100 vozů/1000 obyv.)

- **Autoprůmysl tvoří cca 9-10 % HDP, na průmyslové produkci se podílí téměř ¼**

- Autoprůmysl zaměstnává celkem **170 tis. osob, což znamená 3,4 % celkové zaměstnanosti** (jedna z nejvyšších hodnot v EU)

- Je **hlavním tahounem české** (i slovenské) **ekonomiky**

- Nejvíce „českých" aut míří do Německa, V. Británie, Francie, Polska a Španělska

Které automobilky v České republice (na Slovensku) znáte?

I nákladní auta, autobusy a motocykly…

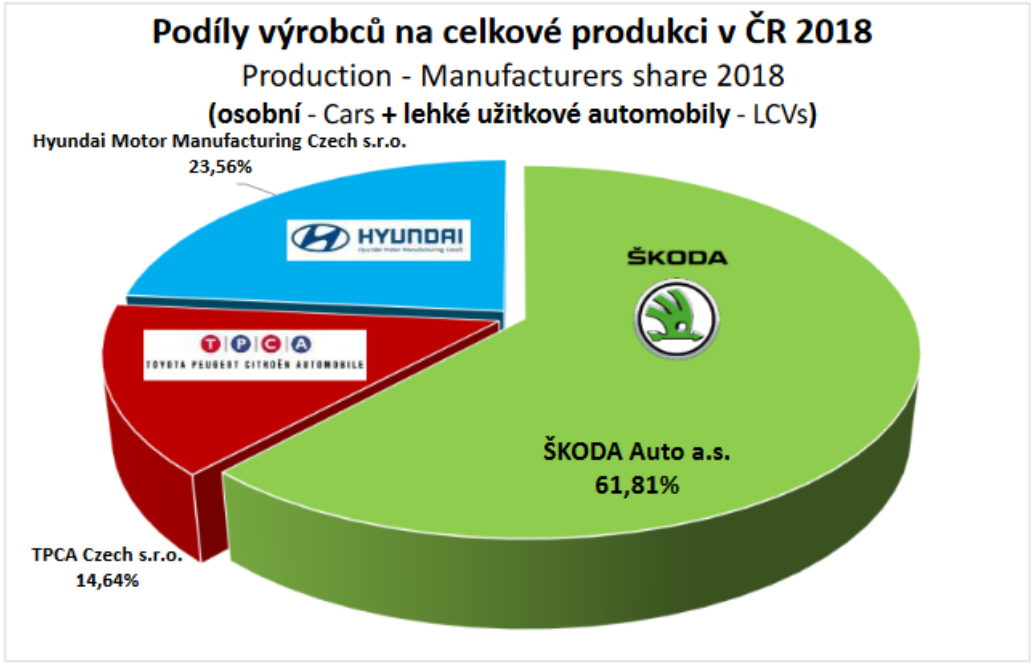

za měsíc leden - červenec 2018 (January - July 2018)

100 % = 1 345 041 ks

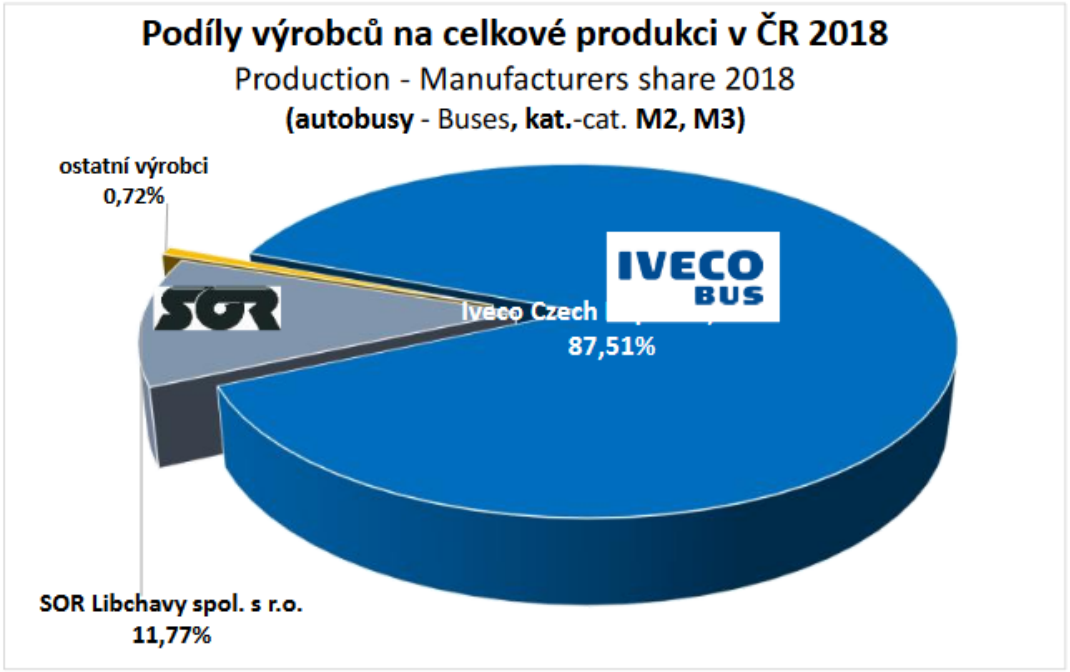

Wolfsburg
Berlin
Poznań
Września
Leipzig
Eisenach
Dresden
Zwickau
Wroclaw
Jelcz - Laskowice
Ústí nad Labem
Mladá Boleslav
Vrchlabí
Wałbrzych
Cheb
Praha
Plzeň
Kolín
Hradec Králové
Kvasiny
Nošovice
Neckarsulm
Zuffenhausen
Ingolstadt
Regensburg
Brno
Hodonín
Dingolfing
München
Trnava
Nitra
Bratislava
Wien
Győr
Graz

Dodavatelé v automobilovém průmyslu

Slovensko

mobilov na Slovensku (v tisícoch)

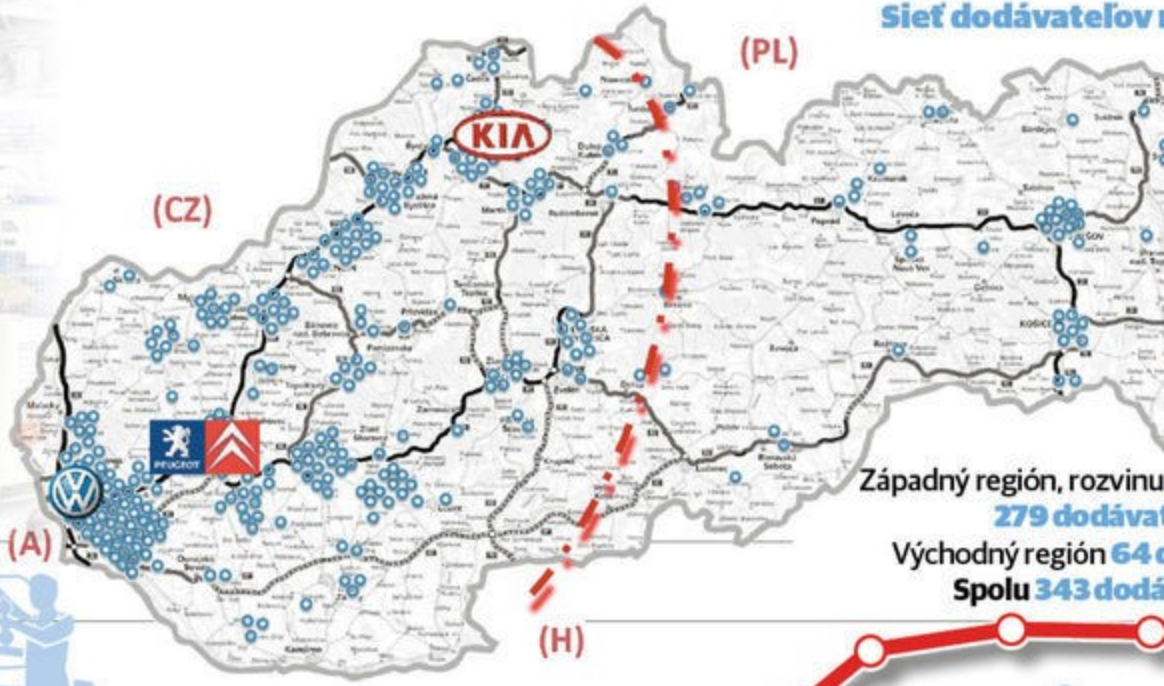

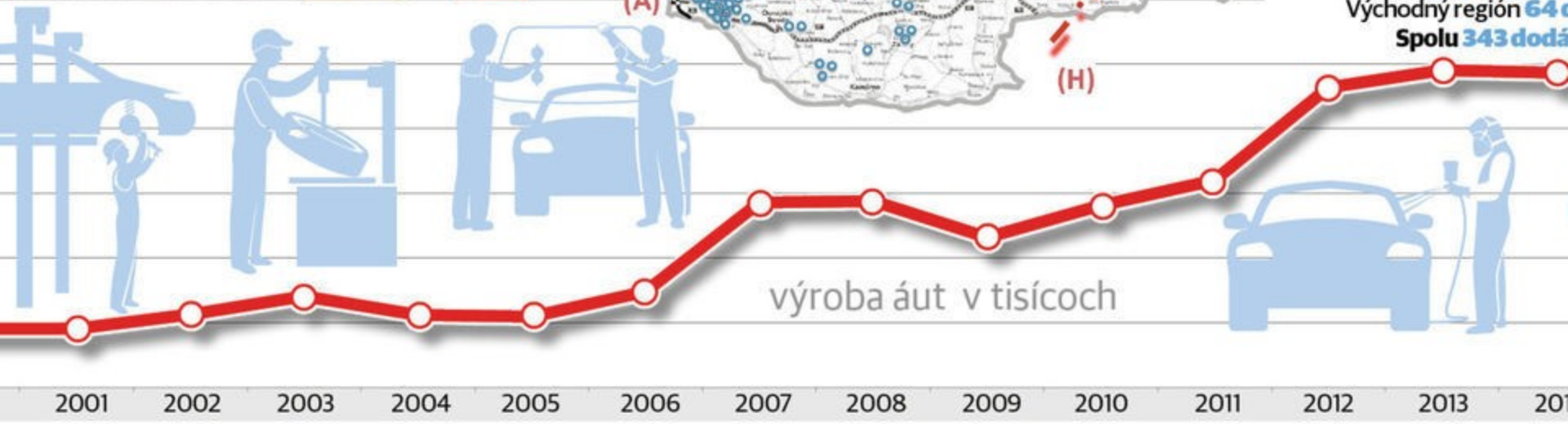

Kolik se zhruba ročně v ČR vyrobí osobních automobilů?

Přehled o výrobě a odbytu motorových vozidel domácích značek

ČESKÁ REPUBLIKA CZECH REPUBLIC	za leden - listopad 2018 January - November 2018			za leden - listopad 2017 January - November 2017		
ZNAČKA (výrobce) MAKE (Manufacturer)	VÝROBA v ČR PRODUCTION	TUZ. PRODEJ SALES LOC. *1/	EXPORT EXPORTS	VÝROBA v ČR PRODUCTION	TUZ. PRODEJ SALES LOC. *1/	EXPORT EXPORTS
Osobní - Cars **(kat.**-cat. **M1) + Lehká užitková** - LCVs **(kat.**-cat. **N1)**						
ŠKODA (ŠKODA Auto a.s.) *2/ *5/	831 327	87 511	747 188	795 903	89 637	709 532
TOYOTA, PEUGEOT, CITROËN (TPCA Czech s.r.o.) *3/	196 864	670	196 194	177 744	392	177 352
HYUNDAI (HMMC - Hyundai Motor Manuf. Czech s.r.o.) *3/	316 850	14 060	302 790	333 900	14 542	319 358
ZEBRA (ZEBRA Group s.r.o.)	0	0	0	0	0	0
CELKEM - TOTAL	**1 345 041**	**102 241**	**1 246 172**	1 307 547	104 571	1 206 242
Nákladní - CVs **(kat.**-cat. **N2, N3)**						
TATRA (Tatra Trucks a.s.) - údaje za leden - září 201	**559**	**202**	**349**	1 354	396	772
CELKEM - TOTAL	**559**	**202**	**349**	1 354	396	772
Autobusy - Buses **(kat.**-cat. **M2, M3)**						
IVECO BUS (Iveco Czech Republic, a.s.)	3 903	254	4 092	3 718	234	4 056
SOR (SOR Libchavy spol. s r.o.)	525	370	155	430	151	279
..... *4/ (KH motor CENTRUM Opava)	32	32	0	52	52	0
CELKEM - TOTAL	**4 460**	**656**	**4 247**	4 200	437	4 335
Motocykly (MTC) **přes 50 cm^3** - Motorcycles over 50 ccm **(kat.**-cat. **L)**						
JAWA (JAWA Moto spol. s r.o.)	1 474	183	1 291	1 337	168	1 169
MTC celkem - Motorcycles Total	**1 474**	**183**	**1 291**	1 337	168	1 169

*1/ Jedná se o výrobu vykázanou domácí prodeje (rozdíl oproti prvním registracím)

Souhrnné údaje za jednotlivé základní kategorie motorových vozidel
Summary data for each of the basic categories of vehicles

ČESKÁ REPUBLIKA CZECH REPUBLIC	za leden - listopad 2018 January - November 2018			Nárůst (- pokles) 2018 / 2017 Increase (- decrease) 2018 / 2017		
CELKOVÝ POČET MOTOROVÝCH VOZIDEL (MOTOR VEHICLES TOTAL)	VÝROBA v ČR PRODUCTION	TUZ. PRODEJ SALES LOC. *1/	EXPORT EXPORTS	VÝROBA v ČR PRODUCTION	TUZ. PRODEJ SALES LOC. *1/	EXPORT EXPORTS
	1 351 534	**103 282**	**1 252 059**	**2,82%**	**-2,17%**	**3,26%**
z toho - of which:	Z celkového počtu - Of total			Změna v kategoriích - Change in categories		
• **Osobní** - Cars + **Malá užitková** - LCVs	**1 345 041**	**102 241**	**1 246 172**	**37 494**	**-2 330**	**39 930**
podíl - share	99,52%	98,99%	99,53%	2,87%	-2,23%	3,31%
• **Nákladní** - CVs (**kat.**-cat. **N2 + N3**)	**559**	**202**	**349**	**-795**	**-194**	**-423**
podíl - share	0,04%	0,20%	0,03%	-58,71%	-48,99%	-54,79%
• **Autobusy** - Buses (**kat.**-cat. **M2 + M3**)	**4 460**	**656**	**4 247**	**260**	**219**	**-88**
podíl - share	0,33%	0,64%	0,34%	6,19%	50,11%	-2,03%
• **Motocykly** - Motorcycles (**kat.**-cat. **L**)	**1 474**	**183**	**1 291**	**137**	**15**	**122**
podíl - share	0,11%	0,18%	0,10%	10,25%	8,93%	10,44%
CELKEM:	100,00%	100,00%	100,00%	**37 096**	**-2 290**	**39 541**
	1 351 534	*103 282*	*1 252 059*	*1 314 438*	*105 572*	*1 212 518*

Co je aktuálně největší problém a riziko automobilového průmyslu? Tedy i pro Škodovku a další naše firmy?

Emisní limity ohrožují automobilky i ekonomický růst

- **Přísnější emisní limity**, které budou muset nová auta splňovat **od roku 2030**, mohou **poškodit nejen automobilky** a připravit o práci statisíce lidí v odvětví, ale také **zpomalit ekonomický růst**

- Splnit navrhované limity totiž bude možné jen s **masivním nasazením nízkoemisních nebo zcela bezemisních vozidel**, což bude vyžadovat obrovské investice.

- Například mladoboleslavská Škoda Auto počítá, že v příštích pěti letech **investuje do elektromobility a nových služeb** souvisejících s mobilitou zhruba **dvě miliardy eur (51,5 miliardy Kč)**.

- Škoda již letos představí nový Superb s plug-in hybridním pohonem.
- Prvním nově vyvinutým čistě elektrickým modelem bude **v roce 2020 sériová verze konceptu Vision E**.

Vision E

- **Přísnější pravidla pro měření emisí začaly v Evropě platit už 1. září 2018.**

- Už v roce 2017 bylo jasné, že někteří výrobci nestihnou auta otestovat včas.

- Stejný problém řeší celá automobilka Volkswagen, pod kterou Škoda spadá. A s ní i další výrobci.

- Skupina Volkswagen, do které původem česká automobilka spadá, minulý týden oznámila, že se **kvůli novým pravidlům zpozdí dodávky zhruba 250 tisíc koncernových aut**.

- Škodovce hrozí, že se jí po září během krátké doby nahromadí až desítky tisíc nových vozů, které nebude možné dodat zákazníkům.

- Pro automobilku, která ve svých závodech v Mladé Boleslavi a Kvasinách vyrobí okolo sedmi tisíc aut týdně, představuje situace logistický problém
- … firma musí řešit, kam auta, která nebude možné dodat zákazníkům, zaparkovat.

- **Škoda Auto - stejně jako další výrobci v celé Evropě - nestíhá** získat všechna razítka nutná k tomu, aby vozy mohly na silnice.
- **Zpozdí se proto dodávky** některých aut.
- Automobilka si pronajmula letiště v Milovicích. Vytvoří z něj **odstavné parkoviště pro své automobily**.
- Testování jednoho typu vozu se kvůli novému systému měření protáhne o několik týdnů. Automobilky musí prověřit více variant než v minulosti.

- Stejný problém teď řeší i další automobilky včetně celého koncernu Volkswagen, kam spadá i Škoda Auto.

- O nové metodice měření emisí Worldwide Harmonized Light Duty Vehicles Test Procedure (WLTP) se automobilky dozvěděly jen s třináctiměsíčním předstihem, což podle nich nestačí.

- Zahlceny jsou proto všechny měřicí laboratoře i výrobci technologií.

- **O míře zpřísnění emisních limitů se stále jedná.** Evropská komise navrhla, aby se celkově emise u nových aut do roku 2025 snížily ve srovnání s rokem 2021 o 20 % a do roku 2030 o 30 %.

- Evropský parlament přišel s přísnějším návrhem na snížení o 30, respektive 40 %.

- **Ministři životního prostředí členských států EU** se pak minulý týden dohodli na **kompromisním návrhu**, že **do roku 2030 musí nově vyrobená auta vypouštět o 35 % CO_2 méně, než stanoví norma pro rok 2021.** Tento kompromis podpořila i ČR.

- Zpřísňování limitů se řadě politiků nelíbí

- Proti nejpřísnějšímu návrhu v europarlamentu hlasovalo 16 z 21 českých zástupců.

Kde byste viděli největší problémy s elektromobilitou a dopady na ekonomiku a její růst?

Dopady

- **Přísnější limity** na emise CO2 z automobilů a dodávek od roku 2030 by jen **v ČR připravily o práci desetitisíce lidí v automobilkách**

- Na nával elektromobilů není **infrastruktura vůbec připravena**. Chybí dobíjecí stanice, vytvoření celé síť bude trvat cca 20 let. Nejlépe jsou na tom v Evropě Británie, Francie, Německo a Nizozemsko.

- Ani spotřebitelé o ně nejeví velký zájem, a to i kvůli jejich **vyšší ceně**

- Takto přísné požadavky na snížení emisí **ignorují situaci na trhu i technologické možnosti**.

- Takovéto rozhodnutí by poškodilo automobilky, které v České republice tvoří na 400 tisíc pracovních míst, a životnímu prostředí to to asi ani nijak nepomohlo

- **Navržené limity mohou velmi výrazně ovlivnit trhy**. Diktují výrobcům pod sankcí, kolik čeho musí prodat a jak má výrobek vypadat.
- **Bude ale pro stanovené cíle k dispozici dost elektřiny? A z čeho se bude vyrábět? Jen z obnovitelných zdrojů nebo z jádra?**
- Domácnosti by si kvůli domácím rychlonabíječkám pro elektromobily musely pořídit silnější jističe. A **přenosová soustava by zřejmě ne všude tak zvýšenou spotřebu unesla**.

- Vyšší nároky na spotřebu elektřiny **povedou k růstu její ceny**, což může být pro průmyslové země **téměř smrtící**

- Je zřejmé, že **bez pokročilých technologií nelze začarovaný kruh rozetnout**. Na druhou stranu **nelze jen kritizovat emisní limity** – podvody koncernu VW (Dieselgate) neproběhly tak dávno

Odkud vlastně celý ten „elektromobilní tlak“ vlastně přichází?

- Do roku 2024 stoupne podle odhadů roční produkce automobilů ve světě na 115 mil. kusů.
- **Hlavním hráčem bude Čína (42 mil.)**
- **Čína bude zároveň tlačit na přechod k elektromobilitě**, což ovlivní výrobu v celé Evropě i v ČR (již teď to ohrožuje zisky Škody Auto) a na Slovensku (do roku 2025 chce Čína docílit mety **„každé páté auto na elektrický pohon"**)
- 9,4 mil. kusů vozidel se má vyrobit do roku 2026 v Indii, čímž se Indie stane 4. největším výrobcem
- **V roce 2030** by mělo jezdit **na silnicích 125-220 mil. elektromobilů** (podle vývoje plnění globálních cílů k ochraně klimatu)

Bariéry rozvoje

- Jako hlavní bariéry rozvoje průmyslu manažeři firem nejčastěji zmiňují:
- **nedostatek pracovní síly**, včetně té kvalifikované
- **velké množství regulací a administrativy**
- **zahraniční konkurenci**

Nedostatky

- **Obecný nedostatek lidí**, ale také **málo kvalifikovaných** pracovníků
- **nízká produktivita práce**
- **nedostatek investic do inovací** a **nedostatečné čerpání dotací EU**.
- **chybí firmy s vyšší přidanou hodnotou** - klíč k vytvoření a udržení konkurenceschopnosti českých podniků tkví v **inovacích a vlastních řešeních**

Investice

- **do vědy a výzkumu**
- **postupující robotizace, digitalizace a automatizace**

(vytvoření digitální infrastruktury)

- Implementace **průmyslu 4.0**

- **do růstu mezd..?** – možné snížení konkurenceschopnosti..

Aktuální trendy a technologické inovace

- **Průmysl 4.0** (také **Práce 4.0** či **čtvrtá průmyslová revoluce**) je označení pro současný trend digitalizace, s ní související automatizace výroby a změn na trhu práce, které s sebou přinese.

Aktuální trendy a technologické inovace

- Koncept vychází z dokumentu, který byl představen na veletrhu v Hannoveru v roce 2013.
- Základní vize tzv. čtvrté průmyslové revoluce se objevily v roce 2011.
- Podle této myšlenky vzniknou **„chytré továrny"**, které budou **využívat kyberneticko-fyzikální systémy**.
- Ty převezmou opakující se a jednoduché činnosti, které do té doby vykonávali lidé.
- To bude provázet **změna pracovního trhu**, kdy by mohla být **ohrožena zaměstnanost osob** u kterých počítače s novými řídícími/rozhodovacími systémy či těmito systémy řízené robotické systémy nahradit lidskou sílu (příkladem může být diagnostické lékařské systémy, právnické u vyšších kvalifikací nebo univerzální výrobní linky, které nahradí pracovníky s nižší kvalifikací).
- Měla by **vznikat nová pracovní místa**, která však budou vyžadovat vyšší kvalifikaci zaměstnanců.

Aktuální trendy a technologické inovace

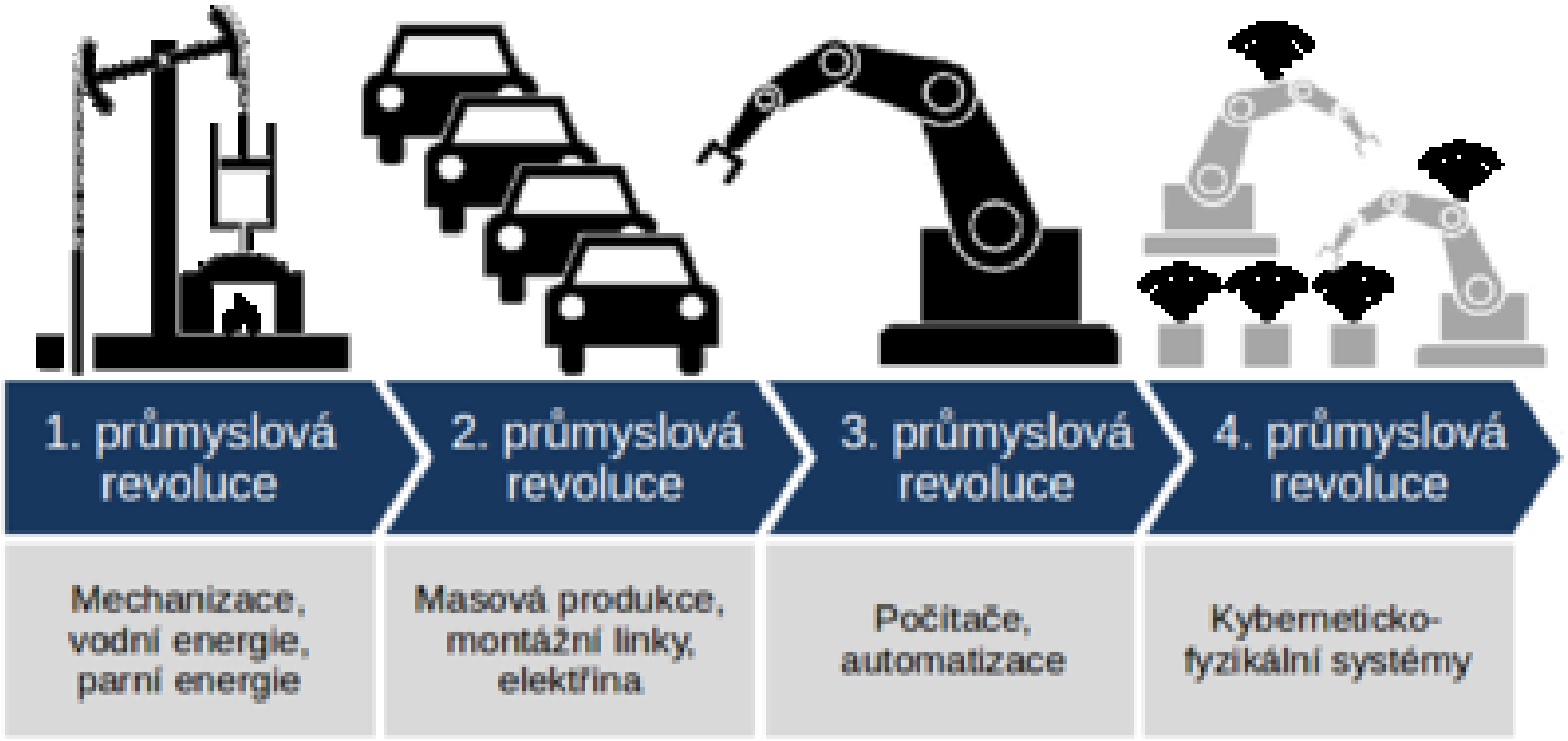

Aktuální trendy a technologické inovace

- Zavádět se bude pomocí metod strojového vnímání, autokonfigurace a autodiagnostiky a s počítačovým spojením strojů a dílů. Produkty i stroje dostanou **čipy**, pomocí nichž je bude možné **kontrolovat a obsluhovat přes internet**.
- Dále se budou využívat cloudová úložiště, 3D tisk, datová centra, automatické hlášení problémů či „chytré sklady“, které samy informují o docházejících zásobách.
- Pomocí metod a nástrojů průmyslu 4.0 by mělo dojít k **úsporám času a peněz a zvýšení flexibility firem**.

Aktuální trendy a technologické inovace

- Mezi hlavní **rizika** patří **hackerské útoky a zneužití dat**.
- Průmysl 4.0 s sebou přináší naději na **zvýšení kvality lidského života** díky zvyšování produktivity práce a mizení monotónních a fyzicky náročných profesí.
- Automatizace, integrace systémů a vyšší efektivita díky propracovanější logistice jsou také nadějí pro s**nižování negativních lidských vlivů souvisejících s průmyslem** a pro implementaci **udržitelného rozvoje**.

- ***Souhlasíte s tím?***

Opravdu budou vždy stroje lidi poslouchat?

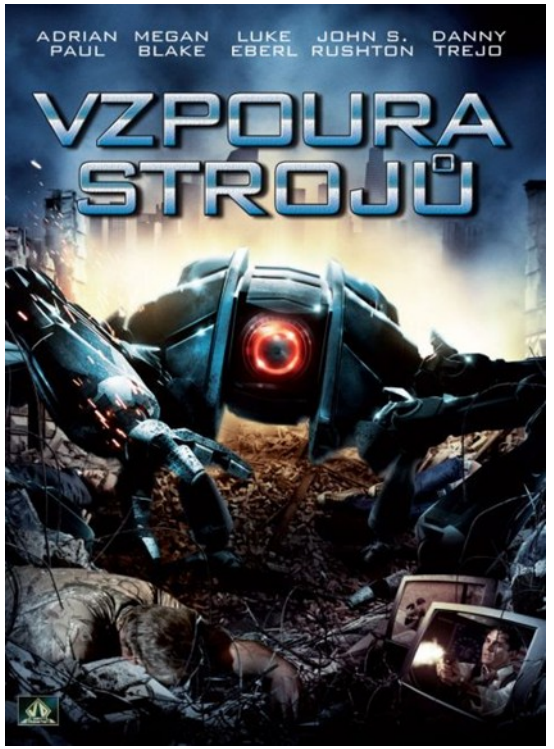

Aktuální trendy a technologické inovace

- Společnost **HP představila technologii pro 3D tisk kovu**, která urychlí 4. průmyslovou revoluci
- Jedná se o technologii HP Metal Jet pro 3D tisk kovu určenou pro velkoobjemovou výrobu funkčních kovových dílů.
- Oproti jiným metodám 3D tisku nabízí **vysokou produktivitu při zachování příznivé ceny**.
- Již nyní ji pro tovární výrobu hotových součástek začínají využívat výrobní společnosti GKN Powder Metallurgy a Parmatech, které dostávají objednávky od globálních zákazníků jako Volkswagen a Wilo.

04h:51min

Volkswagen, jedna z největších automobilek na světě, začleňuje HP Metal Jet do svého dlouhodobého konstrukčního a výrobního plánu.

Kočky se vozí ve Škodovce

Česká ekonomika
- struktura, změny, trendy, budoucnost

Schéma hlavních národohospodářských sektorů

Od SLDB 2001…

Začaly se „standardně“ (později trochu rozšířeně) rozlišovat **3 sektory národního hospodářství (NH)**

1) ***I. sektor (primér*** – zemědělství, lesnictví, rybolov)
2) ***II. sektor (sekundér*** – průmysl a stavebnictví)
3) ***III. sektor (terciér*** – obchod a služby; dnes rozlišujeme většinou „terciér“ a „kvartér“ (někdy i „kvintér“)

Graf 1 Podíl odvětví na hrubé přidané hodnotě ČR, 2017 [%]

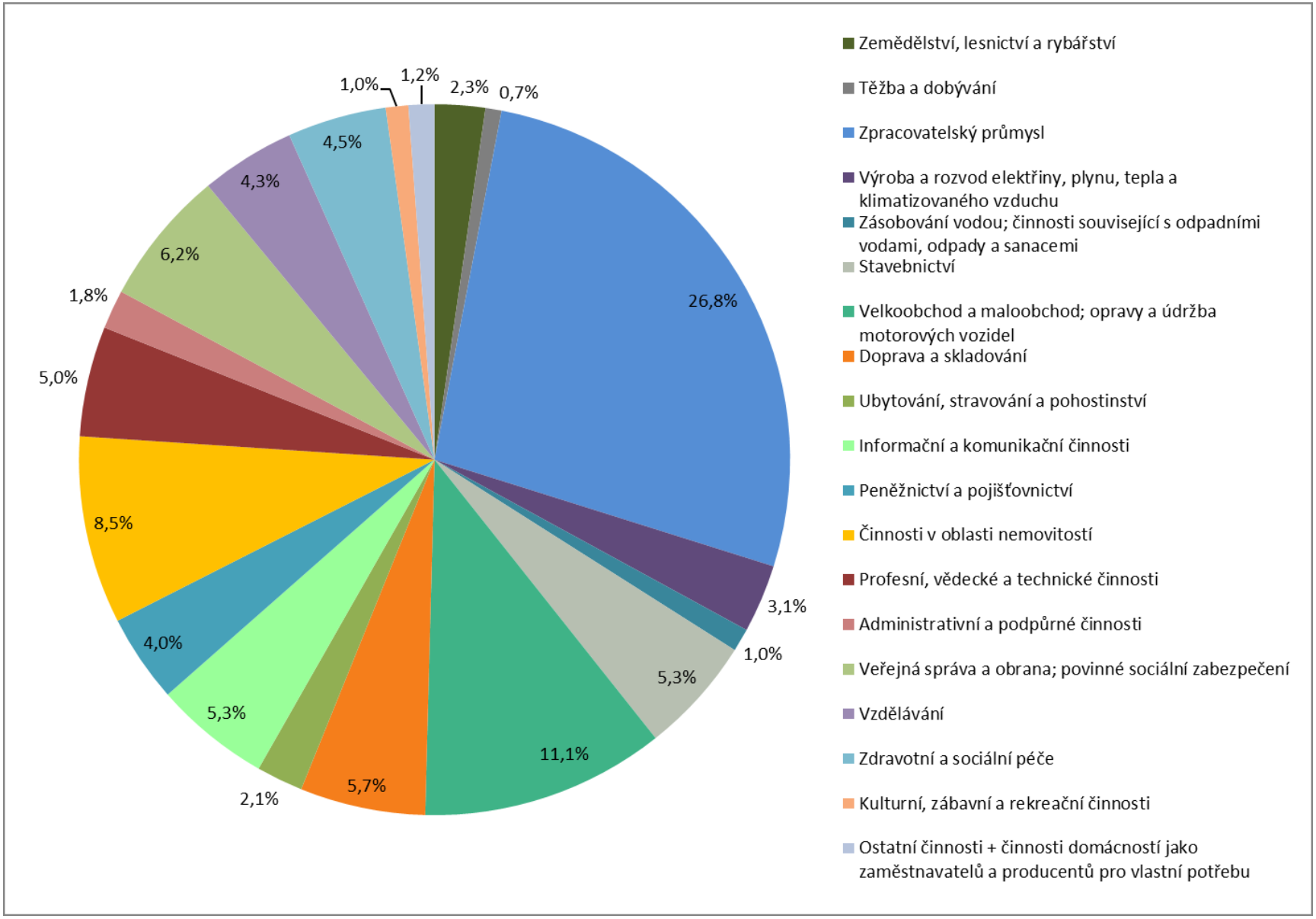

- **Největší podíl na výkonu české ekonomiky má zpracovatelský průmysl**, dále pak **obchod se zbožím a nemovitostmi, stavebnictví a také doprava a skladování**, které v součtu tvoří více jak polovinu HDP.
- Samotná **průmyslová výroba tvoří asi 1/3 výkonu českého hospodářství**, oproti zemědělství, které má pouze 3% podíl.
- Podobné je to i ve většině evropských zemí.

- V rozvojových zemích je zastoupení sektorů v ekonomice často dosti odlišné. Podíl zemědělství a průmyslu na HDP zde bývá daleko vyšší.

Jaký je rozdíl mezi průmyslem v ČR (vyspělých zemích) a rozvojových zemích? Proč bývá podíl průmyslu v rozvojových zemích daleko vyšší?

- **Nejvíce zaměstnaných v ČR pracuje ve službách**, kde je zaměstnáno cca 58 % ekonomicky aktivních obyvatel, dále pak v průmyslu a stavebnictví (cca 38-39 %) a nejméně v zemědělství, které zaměstnává necelá 3-4 % EA obyvatel ČR.

- Největším zaměstnavatelem v průmyslu je mladoboleslavská Škoda Auto (34 tis.), OKD asi 9,5 tis. (v roce 1989 – 100 tis.), celý ČEZ asi 26 tis.

- Množství a hodnotu dovezených a vyvezených statků sleduje v ČR **Český statistický úřad (ČSÚ).** V obou případech jsou sledovány nejvíce obchodované statky a to, do které země se vyváží, nebo naopak ze které země se dováží.

- Do ČR se **dováží například osobní automobily, mobilní telefony, domácí elektrospotřebiče, ropa, železo** a další suroviny, léčiva, plastické hmoty, bavlna, čaj, káva, tabák, rýže, ovoce, zelenina, maso a mnoho dalších.
- **Vyváží se osobní automobily, televizory, elektrická energie a uhlí, cement, trubky, dřevo**, umělá hnojiva, pšenice, mléko a mléčné výrobky, dobytek, maso, **české pivo** a další.

Hrubý domácí produkt
a hrubý národní produkt

Rozdíl?

- **Hrubý domácí produkt** vyjadřuje celkovou peněžní **hodnotu toku zboží a služeb vytvořenou výrobními faktory umístěnými v domácí ekonomice** bez ohledu na to, kdo je jejich vlastníkem. Tento ukazatel je počítán **na územním principu**.
- **Hrubý národní produkt** vyjadřuje celkovou peněžní **hodnotu toku zboží a služeb vytvořenou výrobními faktory ve vlastnictví subjektů národní ekonomiky** za dané období. Tento ukazatel je počítán **na národním principu** a započítávají se sem i produkty vyrobené v zahraničí výrobními faktory daného státu (např. americké investice v ČR a jejich produkce se započítají do HNP USA - naopak se sem nezapočítají produkty vyrobené zahraničními firmami na území USA).

- … hrubý národní důchod upravuje hodnotu hrubého domácího produktu o saldo prvotních důchodů s nerezidenty

Graf č. 22 **Hrubý domácí produkt a hrubý národní důchod v ČR** (v mld. korun, běžné ceny)

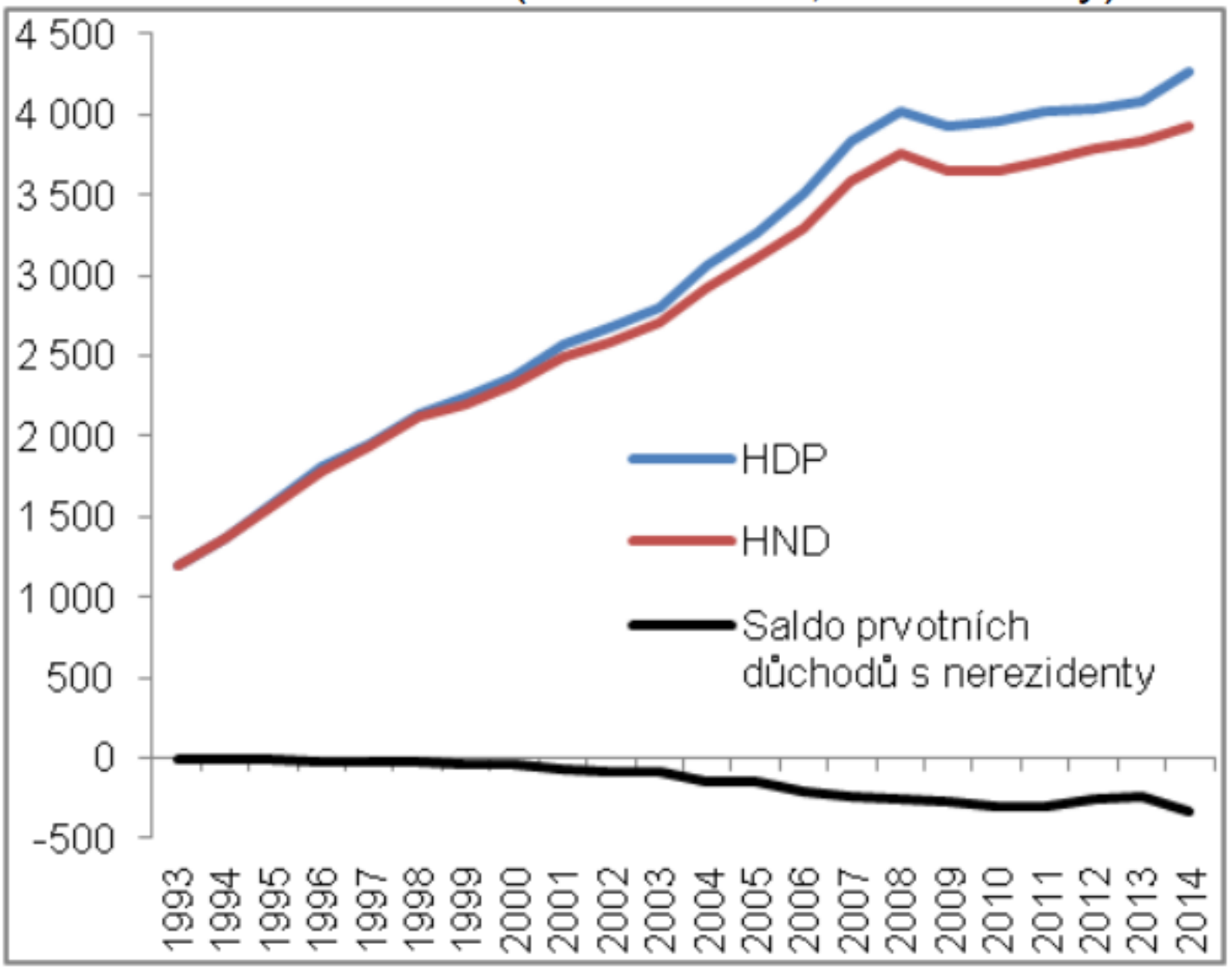

Graf č. 24 **Hrubý národní důchod v ČR** (v % HDP, z údajů v běžných cenách)

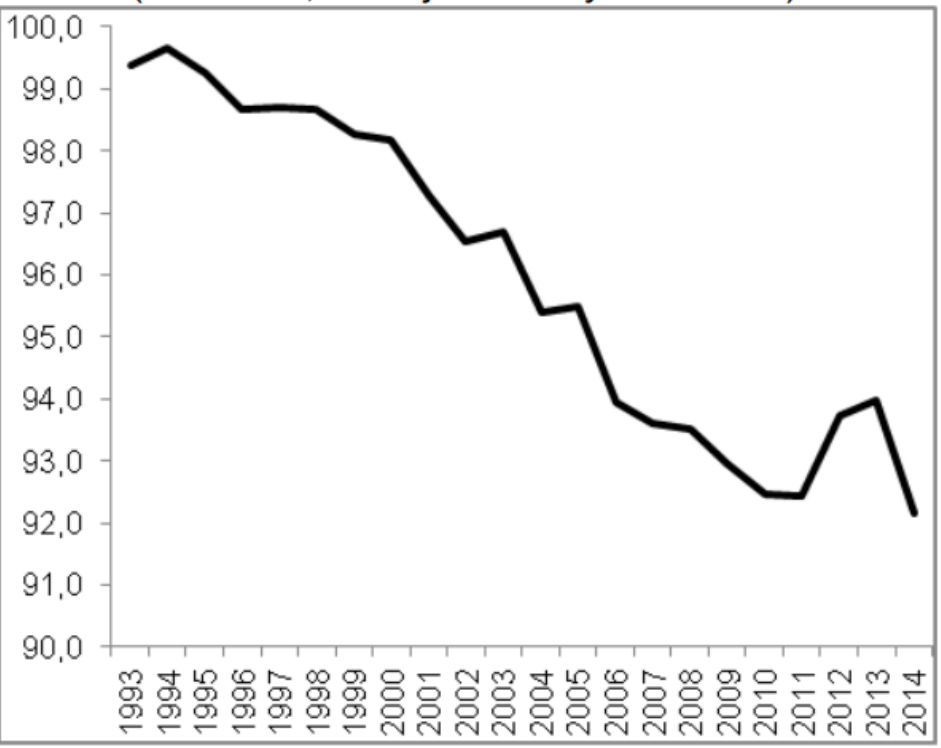

Graf č. 25 **Hrubý národní důchod v zemích EU* v roce 2013** (v % HDP, z údajů v běžných cenách)

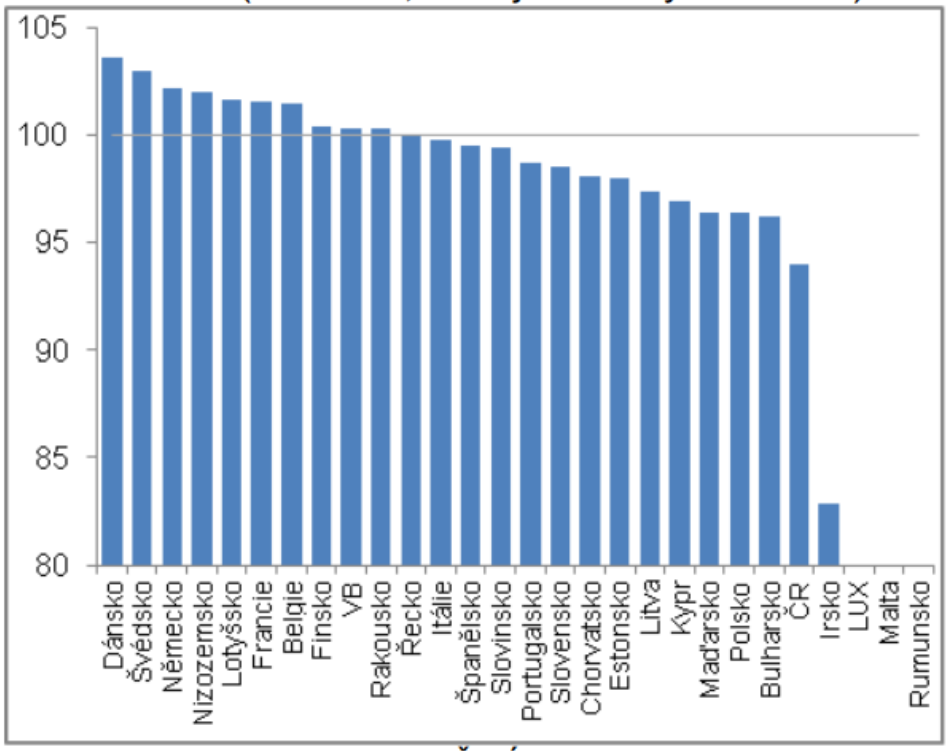

*Pozn.: Nedostupný údaj za Lucembursko, Maltu a Rumunsko.

Zdroj: ČSÚ, Eurostat, vlastní výpočty

- **Podíl hrubého národního důchodu na hrubém domácím produktu činil v roce 2014 pouze 92,2 %**. Zbytek do celku, tedy 7,8 % HDP, odešlo do zahraničí nerezidentům ve formě salda prvotních důchodů.

- **České republice patří**, co se týče čistého odlivu prvotních důchodů nerezidentům, **jedna z nejhorších pozic v rámci zemí Evropské unie**.

- Na druhou stranu - už **několik let patří Česká republika k ekonomicky nejrychleji rostoucím zemím v Evropě**.

- **Tuzemská prosperita ale už dosáhla** svého **vrcholu** a o tom, z**da si růst udrží, rozhodnou** podle ekonomů **faktory ze zahraničí**.

- Nad většinou z nich nebudou mít tuzemské firmy kontrolu, přesto **mohou mít fatální dopad** na jejich **vývoz i na zachování nebo ztrátu tisíců pracovních míst**.

- Zásadní **nejistotou je právě zahraniční vývoj**.

- Pokud by **návrat německé ekonomiky k růstu nabral zpoždění, naše ekonomika by to již pocítila**. Nejde ale jen o Německo, dále je tu Brexit, Čína, USA, Rusko..

- Zatím nelze mluvit o recesi ani krizi.
- Z hlediska **tempa růstu patřilo tuzemské hospodářství v minulých letech mezi evropské premianty.**
- V roce 2017 byl růst 4,6 % a v roce 2015 dokonce 5,4 %.
- Šlo o nejrůstovější roky od finanční krize před deseti lety.
- **Zatím ještě rostou investice, firmy nakupují technologie a stroje**.
- Také **spotřebitelé**, kteří získali vidinu jistého zaměstnání a vyšších platů, více **utrácejí**.
- Firmám dokonce **chybí čtvrt milionu zaměstnanců** a podle ČNB se už napětí na pracovním trhu stává pro ekonomiku brzdou.

- **Tempo růstu hospodářství zpomalilo už loni** – podle pátečních statistik **tuzemský HDP rostl 2,9 %** a trend zpomalování by mohl pokračovat.
- Podle odhadů Ministerstva financí ČR poroste ekonomika **letos o 2,5 procenta a v roce 2020 asi 2,4 procenta**.
- ČR se dostává do **přirozené fáze**, kdy **ekonomika** po velmi dlouhém období růstu **začíná slábnout**.
- I když nastává zpomalení, tak hospodářství pořád roste, **realita se projeví nejdříve příští rok**

Zahraniční obchod

- **Zahraniční obchod** podle ekonomů již v roce 2018 a v dalších letech **nebude tahounem české ekonomiky** jako v uplynulých dvou letech

- Podobně jako průmyslová výroba i zahraniční obchod **naráží na limity vlastních možností i možností na straně odbytu**

- Podle Českého statistického úřadu vrostl vývoz v meziročním srovnání (6/2018) o 0,8 % na 315 miliard korun a **dovoz o 2 %** na 299 miliardy korun
- Český **exportní průmysl táhne dolů nedostatek pracovníků a nasycenost evropského trhu s auty**.
- V červnu 2018 **přebytek zahraničního obchodu ČR meziročně klesl** o 3,5 miliardy korun **na 15,8 miliardy**.
- Schopnost exportérů přijímat nové zahraniční zakázky je vyčerpaná, jelikož **firmy nemají nové zaměstnance na navyšování výroby**

- **Zahraniční obchod ČR se státy Evropské unie skončil v červnu <u>přebytkem</u>** 56,7 miliardy korun, meziročně tak byl o 4,1 miliardy nižší.

- **<u>Schodek</u> obchodu se státy mimo unii** se zmenšil o 600 milionů na 39,6 miliardy korun.

Zahraniční obchod

bilance obchodu se zbožím v národním pojetí, běžné ceny

v miliardách Kč

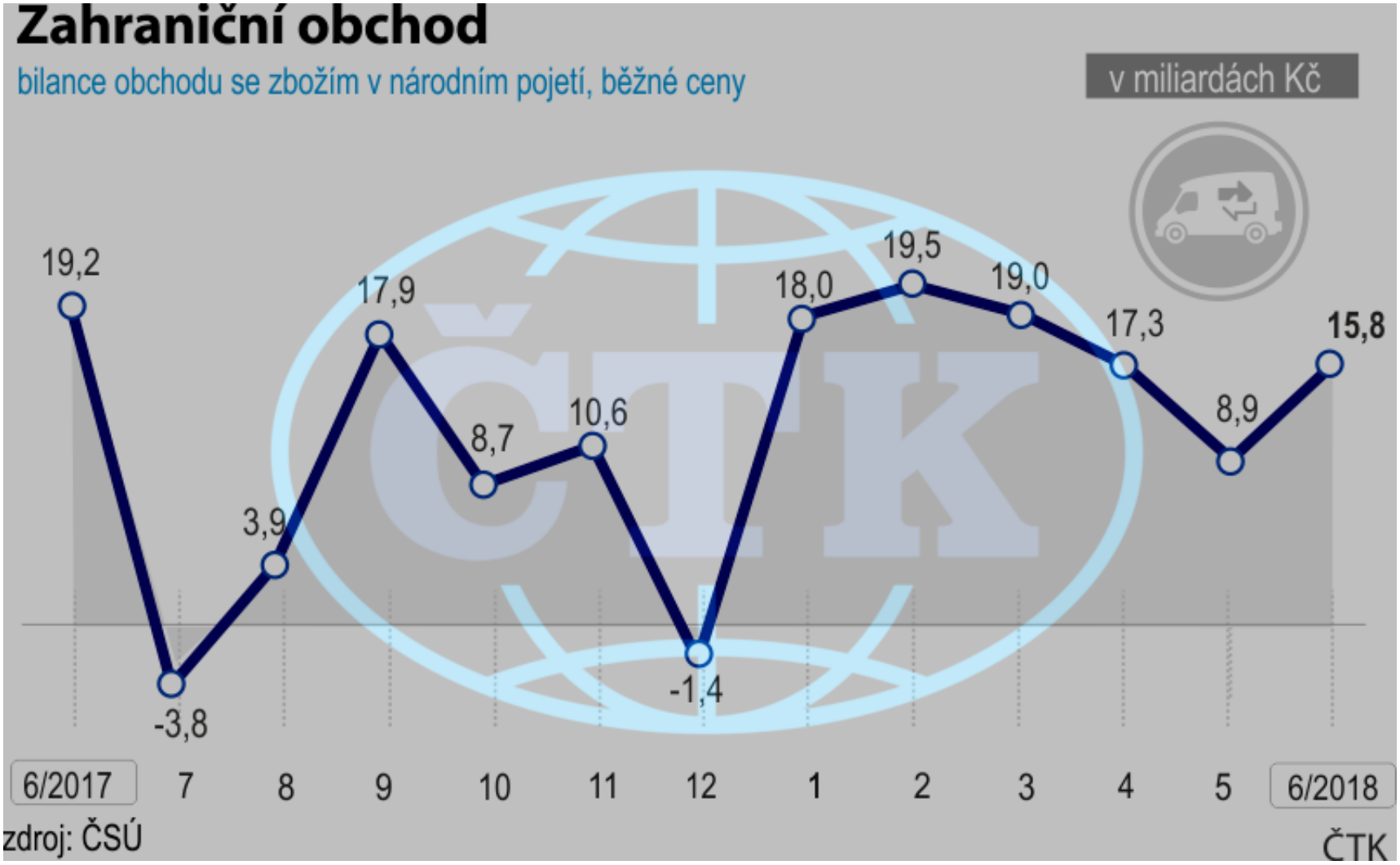

zdroj: ČSÚ

ČTK

Zahraniční obchod ČR

bilance obchodu se zbožím v národním pojetí, běžné ceny v milionech Kč

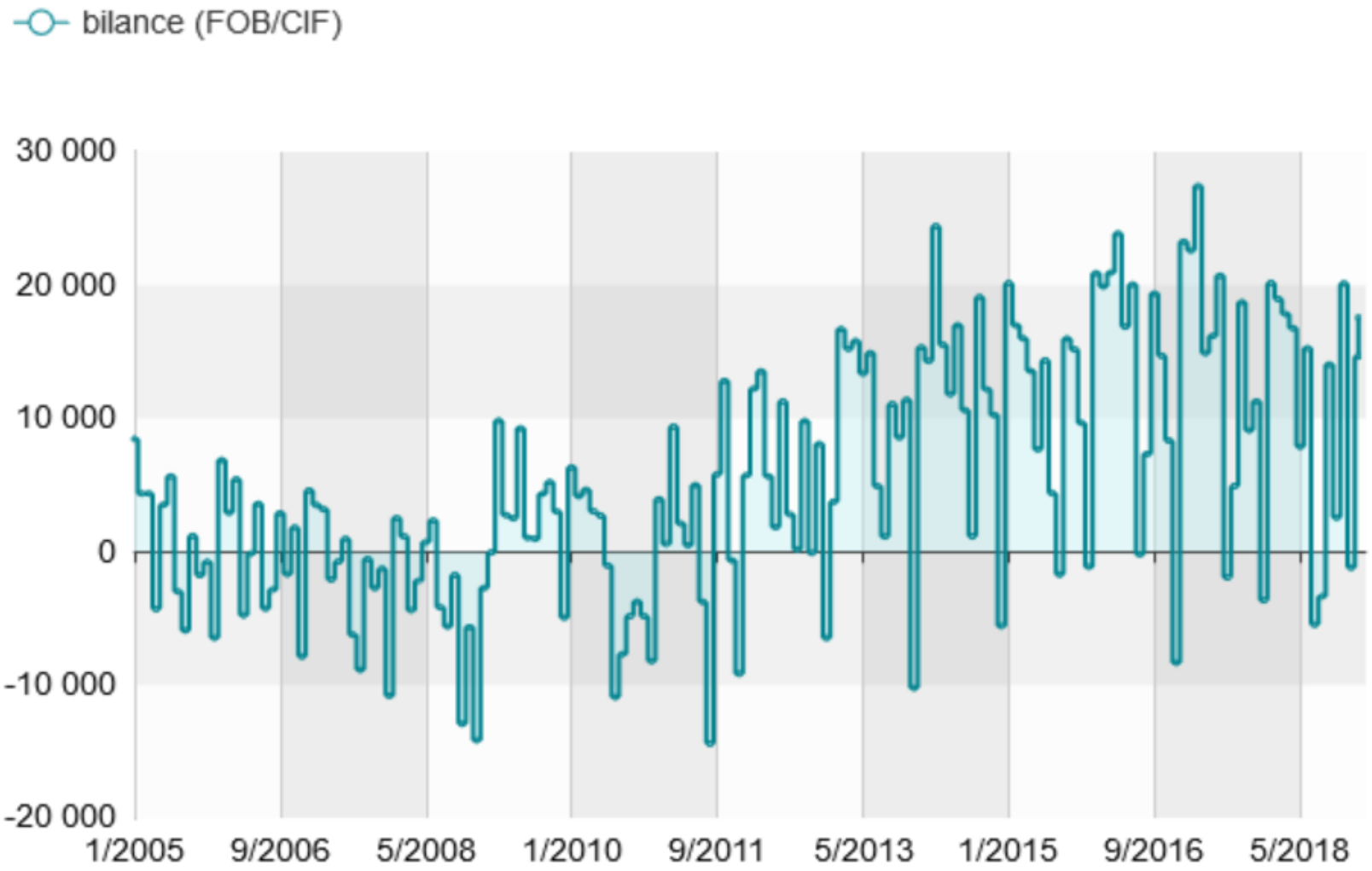

CELKOVÝ VÝVOZ Z ČESKA

PODÍL SLOVENSKA A VYBRANÝCH STÁTŮ V ROCE 2015 (v %)

CELKOVÝ DOVOZ DO ČESKA

PODÍL SLOVENSKA A VYBRANÝCH STÁTŮ V ROCE 2015 (v %)

POŘADÍ STÁTU NA CELKOVÉM VÝVOZU A DOVOZU ČESKA V ROCE 2005 A 2015

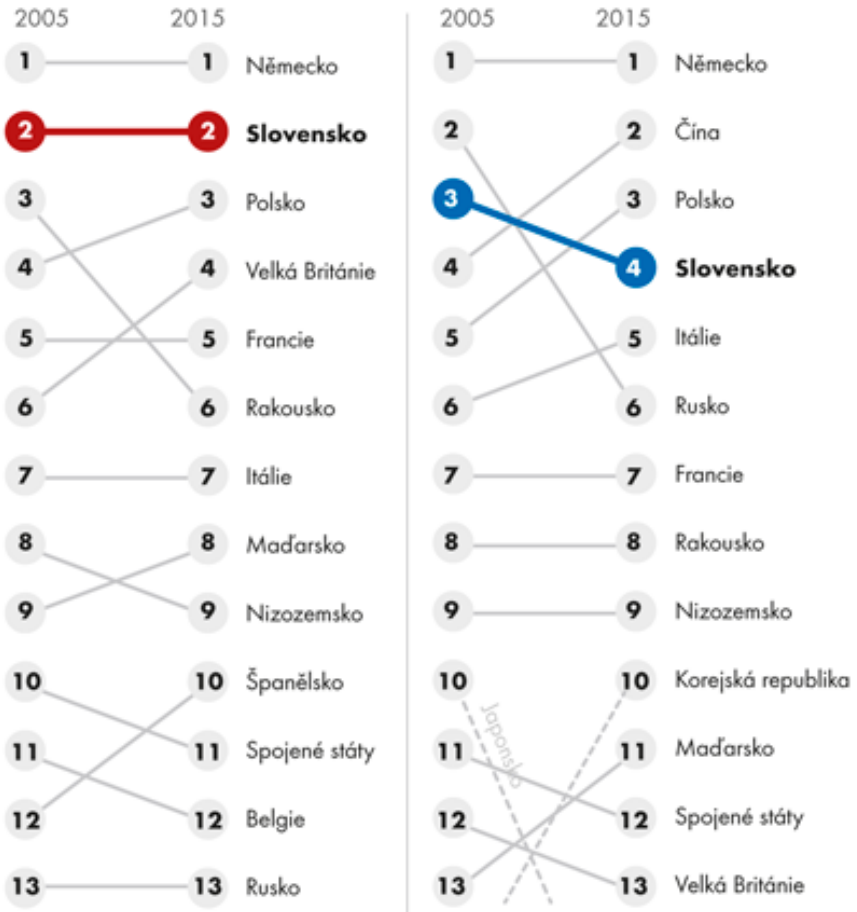

- **Český export, resp. celá česká ekonomika je tedy závislá nejen na automobilovém průmyslu, ale také (hlavně) na Německu a jeho ekonomické stabilitě a výkonech**

Březen/duben 2019

- Německé hospodářství, kam míří **skoro třetina českého vývozu** zboží, slábne. Tamním průmyslovým firmám **klesají exportní objednávky** a přibývá negativních zpráv o chystaném **propouštění**, hlavně **v automobilovém průmyslu**…

- **Největším zahraničním dodavatelem Německa jsou** přitom **české firmy**, které mohou na německé potíže výrazně doplatit.

- Kdyby se dostal do potíží německý automobilový průmysl, pocítíme to v ČR velice rychle

- **Tvrdý brexit vzbuzuje velké obavy**, neboť britský trh je pro německé firmy pátý největší

- **Velké riziko představuje i další stupňování obchodního konfliktu Evropské unie a USA**

- 25% clo by znamenalo, že z 15 aut ze 100, které Německo vyváží do USA, by zbylo 7…

- V EU má letos podle odhadů **pomaleji než Německo růst už jen Itálie**. OECD tento měsíc srazila předpověď pro letošní růst HDP Německa na pouhých 0,7 procenta ve srovnání s 1,2 procenta, s nimiž počítala v listopadu

- Odhaduje se, že **zpomalení německého hospodářství o 1 procentní bod přibrzdí hrubý domácí produkt ČR o 0,6 až 0,8 bodu**, což je dáno velice silnými výrobními a obchodními vazbami

- ČR navíc již **není pro německé investory nejatraktivnější zemí ve střední a východní Evropě**.
- Po třech letech ho na špici žebříčku zahrnujícího 15 zemí **vystřídalo Estonsko**.
- Podle průzkumu má **lepší infrastrukturu, pružnější veřejnou správu a průhlednější veřejné zakázky**.
- ČR skončila druhá před třetím Polskem.

- Německo je pro domácí hospodářství naprosto zásadní.

- Zvlášť potom sousední **spolková země Bavorsko**, na které připadá **zhruba třetina celkového vývozu do Německa**.

- Ročně jde o zboží za 450–500 miliard korun, což je více, než činí export do Británie a Francie dohromady.

Brexit a české firmy?

- Řeší ho hlavně **autoprůmysl a dopravci**

- Pro ČR je **Velká Británie 5. nejdůležitějším obchodním partnerem** a vůbec největším, s nímž nesousedí.
- Český export na britské ostrovy dlouhodobě rostl a byl vyšší než do Ruska a Číny dohromady. Loni mírně poklesl. Jeho **dominantní část připadá na automobilový průmysl**.

ČESKÝ OBCHOD S BRITY

Pro Česko je Velká Británie pátým nejdůležitějším obchodním partnerem a vůbec největším, s nímž nesousedí. Český export na britské ostrovy dlouhodobě rostl a byl vyšší než do Ruska a Číny dohromady. Loni mírně poklesl. Jeho dominantní část připadá na automobilový průmysl.

VZÁJEMNÝ OBCHOD (v miliardách Kč)

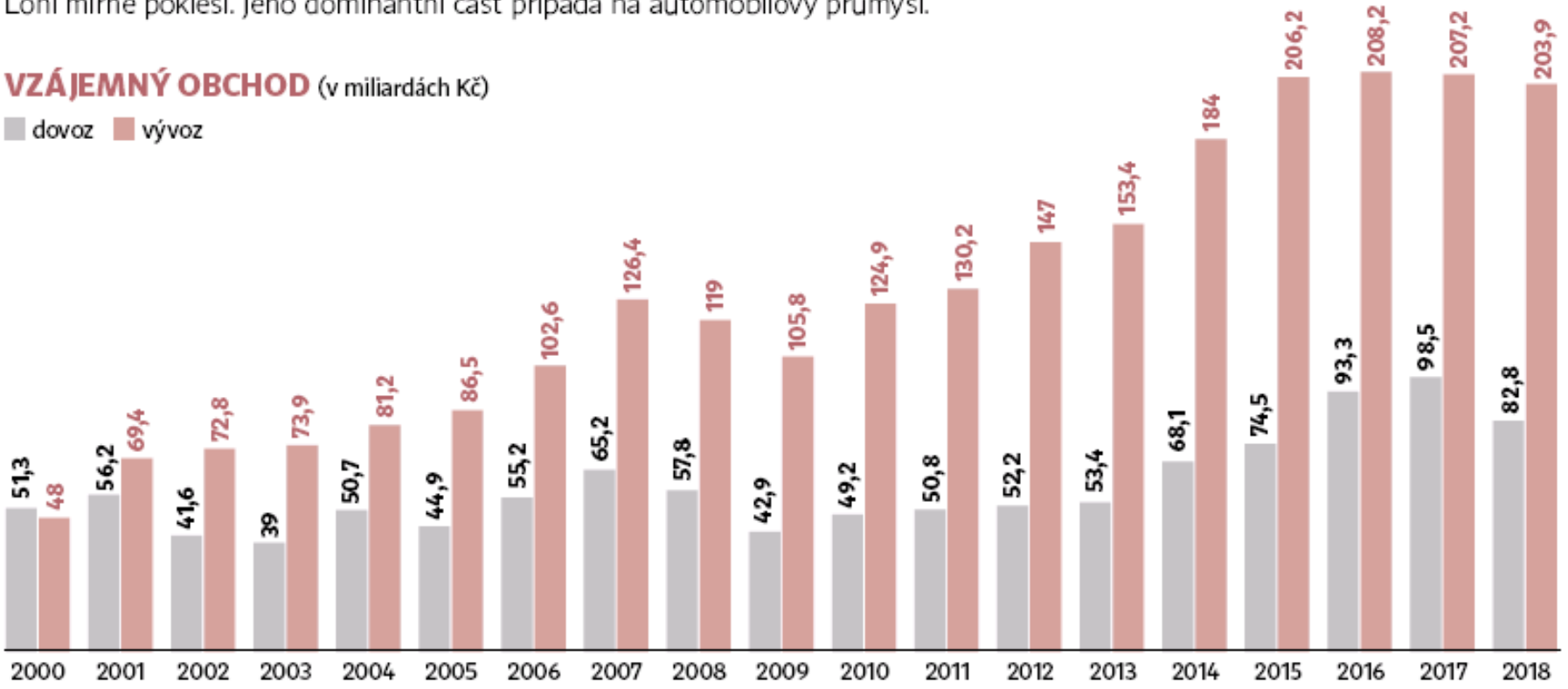

zdravotnictví

Výrobce lůžek Linet má v jižní Anglii vlastní vývojové centrum. Na trhu jsou i další čeští výrobci jako Ella-CS, která zde tvoří největší podíl obratu. Medicínské firmy mají problém s certifikací pro zdravotnické výrobky.

strojírenství

Na britském trhu prodává řada českých strojařů. Pro letecký průmysl dodává firma Frentech Aerospace, která se teď obává, že kvůli brexitu o zakázky přijde. Výrobce turbín Doosan Škoda Power naopak věří, že si pozici uhájí, protože nemá místní konkurenci.

potravinářství

Roste vývoz českého piva, hlavně v případě menších pivovarů. Vyváží se skoro čtvrt milionu hektolitrů. Pro Budvar je Británie jedním z pěti hlavních trhů. Kromě piva míří na ostrovy i více než destina produkce českého sladu.

doprava

Na silnicích mezi oběma státy se za rok 2017 převezlo přes 331 tisíc tun zboží. Dopravci budou muset kvůli brexitu počítat s prodlevami na hranicích a větší byrokracií, což se promítne do jejich cen. Zpoždění by na hranicích mohla panovat až do konce září 2019.

0,6 až 0,8 procenta je pokles HDP, který podle analýzy ministerstva financí z letošního roku může českou ekonomiku stát tvrdý brexit.

55 mld. korun může být podle loňské analýzy České spořitelny ztráta pro českou ekonomiku po tvrdém brexitu. Nejhorší scénář předpokládá propad exportu o pětinu.

120 mld. korun je podle analýzy České spořitelny hodnota nepřímých vývozů českého zboží do Británie, nejčastěji přes Německo.

Čína a ČR

- **Čína je pro ČR 4. největším obchodním partnerem, 2. největším dovozcem** (od roku 2006) a 18. největším exportním trhem
- V roce 2018 se k nám **dovezlo zboží** z Číny **v celkové hodnotě přesahující 475 miliard Kč**, vývoz opačným směrem činil zhruba 56 miliard Kč.

Obchodní výměna (v miliardách Kč)

Česko a Čína

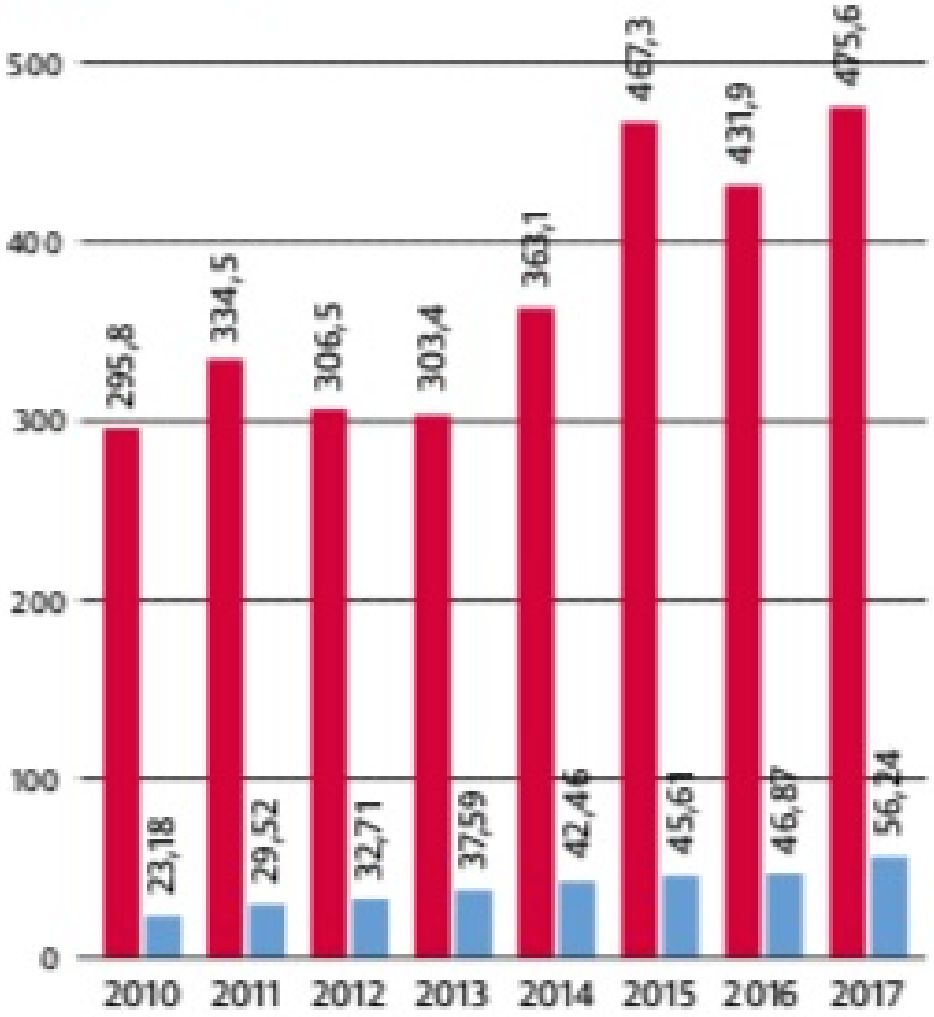

ZDROJ: BUSINESSINFO.CZ, MMF, ČSÚ

Nejvýznamnější položky českého vývozu do Číny v roce 2017

- Části, součásti a příslušenství motorových vozidel 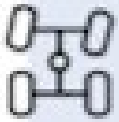
- Telefonní přístroje včetně telefonů pro celulární sítě nebo jiné bezdrátové sítě
- Čerpadla i s měřicím zařízením, zdviže na kapaliny
- Elektrická zařízení k vypínání, spínání nebo ochraně elektrických obvodů
- Dřevěná chemická buničina pro chemické zpracování

Nejvýznamnější položky českého dovozu z Číny v roce 2017

- Telefonní přístroje, včetně telefonů pro celulární sítě nebo jiné bezdrátové sítě
- Stroje na automatické zpracování dat
- Elektronické integrované obvody
- Elektrické transformátory, statické měniče (například usměrňovače) a induktory 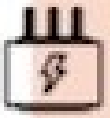
- Monitory a projektory, bez vestavěného televizního přijímacího přístroje

- **Pasivní obchodní saldo s Čínskou lidovou republikou** jako druhou největší ekonomikou světa **má naprostá většina zemí Evropské unie.**

- ČR proto v tomto ohledu není výjimkou.

- Na druhou stranu – **za posledních pět let dosáhl růst českého vývozu do Čínské lidové republiky 72 %**, přičemž meziroční přírůstek za období 2016–2017 činil 20 %

- **Příval čínských investic se nakonec nekonal…**

- Prezident Miloš Zeman sice v roce 2016 prohlásil, že čínské investice v ČR dosáhnou skoro 100 miliard korun, ale zatím tomu ale nic nenasvědčuje.

- Z odhadů České národní banky vyplývá, že **čínské investice v tuzemsku dosahovaly ke konci roku 2017 necelých 23 miliard korun.**

- Společnost **CEFC v ČR zpočátku utratila skoro 40 miliard korun**, když koupila mimo jiné společnosti Žďas, Pivovary Lobkowicz, fotbalový klub Slavia Praha či podíly ve firmách Travel Service, Médea a Empresa Media, J&T Finance Group a několik luxusních nemovitostí.

- Jenže později se tato firma dostala do problémů se splácením závazků a nyní **musí odprodávat svůj majetek čínskému státnímu konglomerátu Citic Group**.

- Česká republika **má o čínské investice i nadále zájem**. Ovšem s jednou podmínkou: **Upřednostňujeme projekty s vyšší přidanou a technologickou hodnotou**, které budou generovat dobře placená místa a napomáhat přechodu naší ekonomiky k sofistikovanější výrobě a produkci služeb… ***jaká bude realita?***

CHINA
NVESTMENT
FORUM
国投资论坛
HE 21ST CENTURY –
E ROAD"
ND OPPORTUNITIES

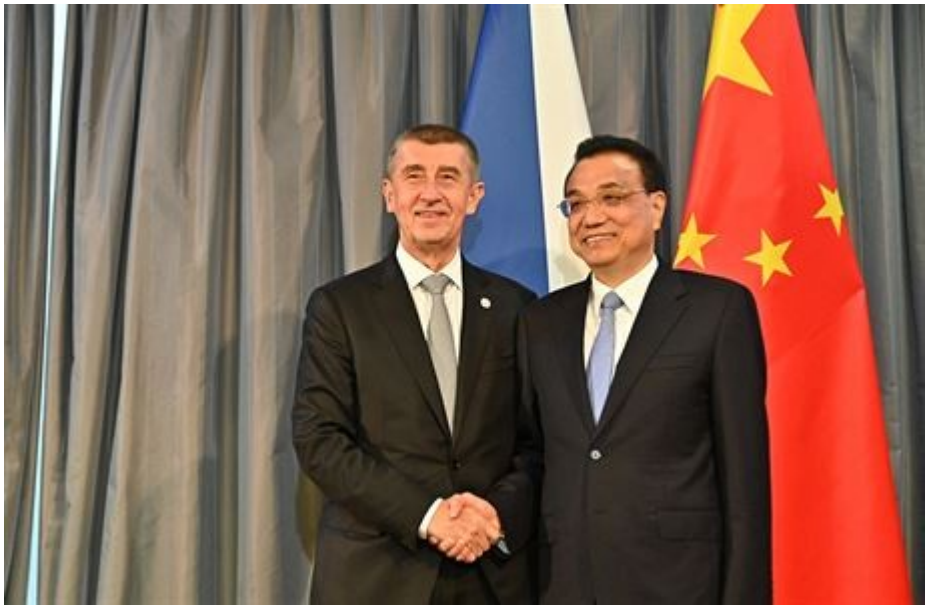

Problémy českého hospodářství v regionálním pohledu

Regiony v ČR, které mají problémy, se nějak oficiálně označují – jak?

Regiony se soustředěnou podporou státu

- Vymezení regionů se soustředěnou podporou státu **vychází ze Strategie regionálního rozvoje České republiky (2010-2013)**

- **Ministerstvo pro místní rozvoj ČR** ve spolupráci s ostatními dotčenými ústředními správními úřady a kraji na základě průběžné analýzy hospodářského a sociálního rozvoje státu navrhuje vládě vymezení regionů, jejichž rozvoj je třeba s ohledem na vyvážený rozvoj státu a vyrovnávání rozdílů mezi úrovněmi jeho jednotlivých územních celků podporovat.

1. **regiony se soustředěnou podporou státu**, které se podle charakteru svého zaostávání člení na:

- **strukturálně postižené regiony** *(území okresů Most, Karviná, Chomutov, Teplice, Ostrava-město, Frýdek-Místek, Nový Jičín, Sokolov)*,

- **hospodářsky slabé regiony** *(Hodonín, Znojmo, Třebíč, Bruntál, Opava, Jeseník, Přerov, Šumperk, Svitavy, Louny a území bývalých vojenských újezdů Ralsko a Mladá)*,

- **venkovské regiony**.

2. ostatní regiony, jejichž podporování státem je žádoucí z jiných důvodů: např. pohraniční regiony, bývalé vojenské prostory, regiony postižené živelními pohromami, regiony se silně narušeným či poškozeným životním prostředím, regiony s méně příznivými podmínkami pro rozvoj zemědělství, **regiony s vyšší průměrnou mírou nezaměstnanosti, než je průměrná úroveň v České republice** *(území okresů Děčín, Ústí nad Labem, Litoměřice, obcí s rozšířenou působností Ostrov, Frýdlant, Králíky, Bystřice nad Pernštějnem, Bučovice, Mikulov, Štemberk, Uničov, Kroměříž, Rožnov pod Radhoštěm a Valašské Klobouky)*.

- Kromě regionů se soustředěnou podporou státu mohou existovat regiony podporované na úrovni a v působnosti krajů.
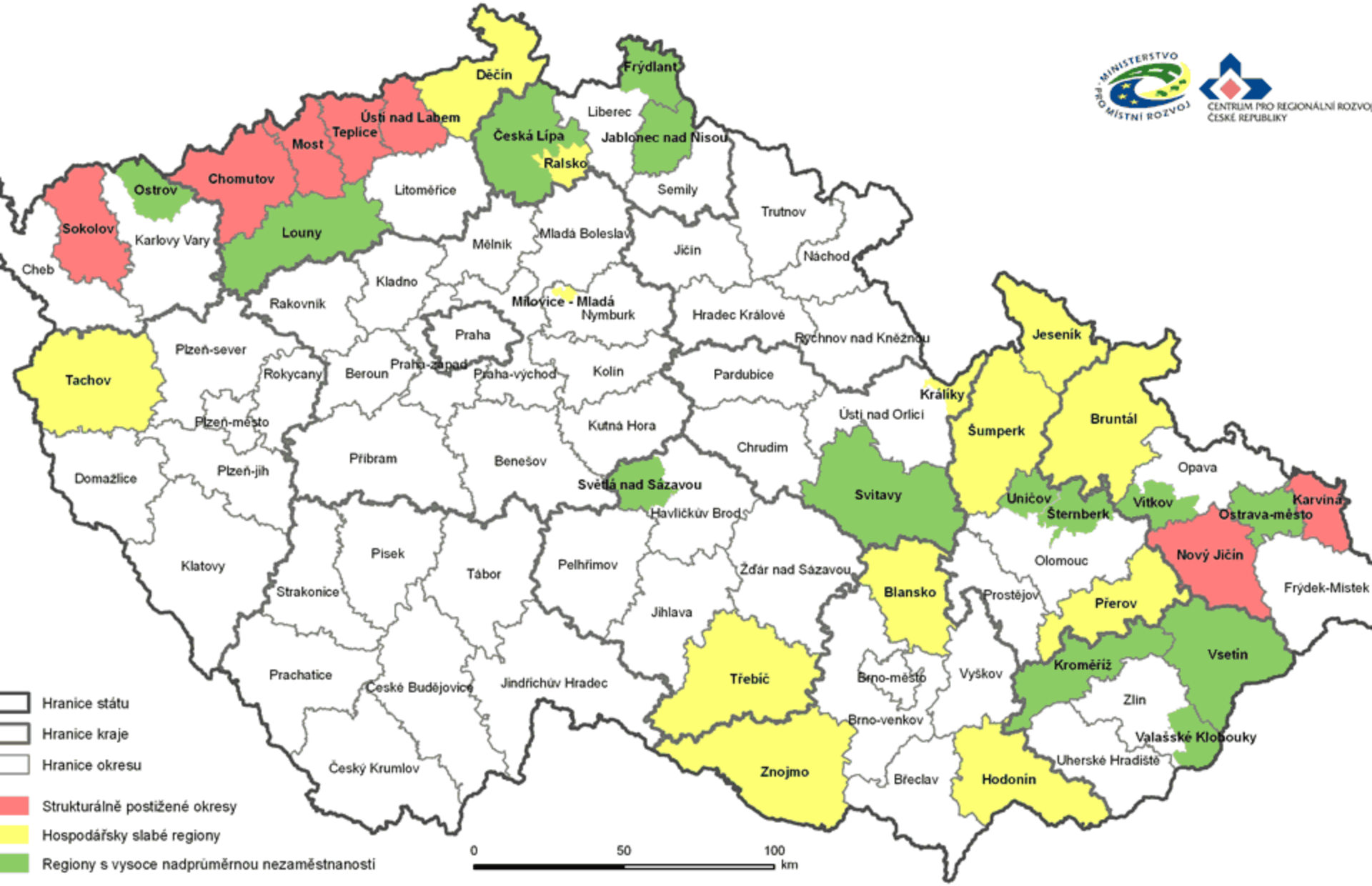
Regiony se soustředěnou podporou státu do roku 2013